

Schoolondersteuningsdocument

Samenwerkingsverband Passend onderwijs

Noordoostpolder - Urk

Maart 2021

Inhoud

- Deel 1** 1.1 De ondersteuningsvisie en het schoolondersteuningsprofiel van de school
- Deel 2** 2.1 De ondersteuningsniveaus
- Ondersteuningsniveau 0
  - Ondersteuningsniveau 1a en 1b
  - Ondersteuningsniveau 2a en 2b
- 2.2 Het werken met groepsplannen of onderwijsplannen
- 2.2.1 Het werken met groepsplannen
- 2.2.2 Het werken met onderwijsplannen
- Deel 3** 3.1 De communicatie met ouders
- Deel 4** 4.1 De ondersteuning van kinderen met extra onderwijsbehoeften
- 4.1.1 Dyslexie
- 4.1.2 Dyscalculie
- Gedrag
  - Hoogbegaafdheid (Beleidsstuk Aves)
  - Auditief-communicatieve beperkingen
  - Visuele beperkingen
  - Lichamelijk-motorische beperkingen
  - Zml-kinderen
  - Zieke kinderen
  - Nieuwkomers
- Deel 5** De ondersteuningsstructuur van de school
- Leerlingvolgsysteem en Parnassys
  - Groepsbesprekingen
  - Leerlingbesprekingen / HGPD-gesprekken
  - De inzet van extra handen rondom het kind
  - Ontwikkelingsperspectief
  - Verlengde leertijd - doubleren
  - Dossiervorming
  - Taken en verantwoordelijkheden
  - Orthotheek
- Deel 6** Samenwerking met externe partners
- Externen werkzaam binnen de school
  - Samenwerking met het CJG (ondersteuningsteam)
  - Toewijzingscommissie
  - Overdracht voor-vroegschools
  - Overdracht naar het voortgezet onderwijs
  - Plusklas
  - Schakelvoorziening nieuwkomers

- Sbo de Klimboom
- So-scholen

Deel 7   Achtergrondinformatie

Bijlagen   Bijlage 1: lees en spellingsdossier Aves

Deel 1

Deel 1 wordt volledig ingevuld door de school. In dit deel komt de ondersteuningsvisie van de school vermeld en wordt het schoolondersteuningsprofiel toegevoegd.

Schoolondersteuningsprofiel 2020-2021

Naam school	Obs de Keerkring
Ingevuld op	04-11-2020

Typering van de school als onderwijsondersteuningsvoorziening

De Keerkring staat in een wijk, waarin gezinnen wonen met verschillende culturele achtergronden. Respect voor elkaar en elkaars overtuiging is daarom belangrijk. In het onderwijs van de school staat ontwikkelingsgericht en thematisch werken centraal. In de onderbouw maakt de leerkracht een leeromgeving die aansluit bij de ontwikkeling en de belevingswereld van het kind. Vanaf groep 4 wordt gewerkt met Alles in Een. Dit is een methode waarin alle vakken, met uitzondering van rekenen, geïntegreerd worden aangeboden. De kinderen werken vanuit een basisgroep. Tijdens de verschillende Alles in Een lessen kunnen de kinderen op 6 verschillende niveaus les krijgen. Tijdens de rekenlessen werkt de school in niveaugroepen. De combinatie **basisgroep, niveaugroep en Alles in Een** zorgt ervoor dat de onderwijsondersteuningsvoorziening sterk staat.

In principe zijn alle kinderen welkom op de Keerkring.

Ook als het gaat om kinderen met een beperking. Bij de aanmelding van een leerling met een beperking wordt gekeken of verwacht mag worden dat de leerkrachten deze leerling op een verantwoorde wijze kunnen begeleiden gedurende hun hele schoolloopbaan.

Wij zijn in staat om goed onderwijs te bieden aan **alle** leerlingen als het percentage zorgleerlingen onder de 20% per groep blijft. Dit houdt in dat wij maximaal 20% leerlingen in de groep goed onderwijs kunnen bieden die óf uitstromen op een referentieniveau minder dan 1F en/óf zware gedragsproblematiek vertonen. Indien een zij-instromer zich op onze school meldt, wordt dit besproken.

Kengetallen

Leerlingenaantal (01-10-19)	74
Schoolweging	40,32

Verwijzingen	2017-2018	2018-2019	2019-2020
Aantal sbo-verwijzingen	2	0	1
Aantal verwijzingen so cl 3	0	0	0
Aantal verwijzingen so cl 4	0	1	0

<i>Ontwikkelingsperspectief</i>	gr 1	gr 2	gr 3	gr 4	gr 5	gr 6	gr 7	gr 8
Aantal kinderen met een opp voor meer vakken				3	1	1	3	2
Aantal kinderen met een opp voor slechts één vak					1		0	1

<i>Uitstroom naar v.o.</i>	2018	2019	2020
Voortgezet so	1	0	0
Praktijkonderwijs	0	0	1
VMBO BB	4	4	0
VMBO K	1	4	0
VMBO T	3	0	3
HAVO	1	4	1
VWO	2	0	1

Resultaat zelfevaluatie basisondersteuning - ZIE FORMULIER BASISONDERSTEUNING!!!!

	Gemiddelde score
1. Schoolbeleid leerlingondersteuning	3
2. School als veilige omgeving	3,7
3. Effectief afstemmen op verschillen	2,85
4. Zicht op de ontwikkeling van alle leerlingen	3,33
5. Opbrengst- en handelingsgericht werken	3,33
6. Werken met ontwikkelingsperspectieven	3,7
7. Vakbekwaamheid en professionalisering	2,9
8. Ouders als partner bij onderwijsondersteuning	3,4
9. Overdracht van leerlingen	3,7
10. Interne ondersteuningsstructuur	3
11. Samenwerking met externe professionals	3,4
12. Kwaliteitsbewaking leerlingondersteuning	2,7

Inspectieoordeel kwaliteit van ondersteuning

Datum laatste inspectiebezoek	03-09-2019

Samenvatting van de belangrijkste bevindingen van de inspectie

Thema: pilot Inspectiebezoeken met als thema curriculum.

De urenverantwoording was prima in orde. De vraag waarom de Keerkring zoveel uren maakt was snel beantwoord. Deze kinderen (populatie) moeten zoveel mogelijk naar school. Natuurlijk moet daar dan wel een effectieve onderwijstijd tegenover staan. Ook dit was het geval in de check; klassenmappen, roosters, urenverantwoording en groepsbezoeken. De Keerkring doet op dit gebied wat ze zegt.

Expertise op het gebied van kinderen met extra onderwijsbehoeften

Op onze school is meer dan gemiddelde expertise beschikbaar m.b.t. het onderwijsaanbod aan kinderen met extra onderwijsbehoeften als gevolg van:		Toelichting
Spraak-taalproblemen	☒	Doordat wij een logopediste in school werkzaam hebben en omdat wij een IB-er in huis hebben die breed geschoold is door Kentalis, kunnen kinderen met spraak-taalproblemen snel worden opgemerkt en goed hierin begeleid worden.
Dyslexie	☐	
Dyscalculie	☐	
Motorische beperkingen	☐	
Zieke kinderen	☐	
ZML-kinderen	☐	
Auditieve beperkingen	☐	
Visuele beperkingen	☐	
Op onze school is meer dan gemiddelde expertise beschikbaar m.b.t. het onderwijsaanbod aan kinderen met extra onderwijsbehoeften als gevolg van:	Toelichting	Op onze school is meer dan gemiddelde expertise beschikbaar m.b.t. het onderwijsaanbod aan kinderen met extra onderwijsbehoeften als gevolg van:
Gedragsproblemen	☐	
ADHD	☐	
Autisme	☐	
Jong risicokind	☐	
Anderstaligen	☒	80% van de leerlingen heeft Nederlands als tweede taal. Er wordt gebruik gemaakt van tolken die afkomstig zijn van school zelf. Ook wordt gebruik gemaakt van volwassen oud-leerlingen. Voor onze school werkt een ouderconsulent
Hoogbegaafdheid	☐	
Anders, nl PMT van Grip RT van een externe instantie	☐	Wij geven 1 dag in de week psychomotorische training op school. Dit wordt door een externe instantie gegeven. De meerbegaafde kinderen en de NT2 kinderen krijgen structureel verdiepend onderwijs door een

		speciaal opgeleide RT-docent. Zij is 1 dag in de week aanwezig.

Structurele voorzieningen voor kinderen met extra onderwijsbehoeften

Biedt de school over een specifiek aanbod voor kinderen met een bepaald type extra onderwijsbehoeften? Zo ja, wat houdt dit aanbod in?

De meerbegaafde kinderen en de NT2 kinderen krijgen structureel verdiepend onderwijs door een speciaal opgeleide RT-docent. Zij is 1 dag in de week aanwezig.

Wij geven 1 dag in de week Psychomotorische Therapie op school. Kinderen die in de knel komen met onderwijsprestaties/sociale welbevinden en dit uiten door bijzonder gedrag, kunnen in aanmerking komen om individueel een traject PMT te volgen. Dit wordt door een externe instantie gegeven.

Stimulerende factoren voor de begeleiding van kinderen met extra onderwijsbehoeften

	Stimulerende factoren
Gebouw	Per 01-01-2015 heeft de Keerkring een nieuw schoolgebouw gekregen. De opzet is ruim. Veel groen rondom de school. Extra basketbalveld en voetbalkooi ter beschikking.
Schoolomgeving	De opzet is heel ruim. Veel groen rondom de school. Extra basketbalveld en voetbalkooi ter beschikking.
Leerlingpopulatie	De leerlingpopulatie is gemeleerd. Respect voor elkaars achtergrond is groot.
Teamfactoren	Enthousiast, ervaren en gemotiveerd team. Goede sfeer. Twee mannelijke teamleden voor de groep.
Leerkrachtfactoren	Sterk pedagogisch klimaat, goede inzet, gedreven. Focus ligt op het welbevinden én opbrengsten.
Anders	

Heeft de school in 2019-2020 gewerkt aan het verbeteren van het onderwijsondersteuningsaanbod voor kinderen met extra onderwijsbehoeften? Zo ja, welke onderwerpen betrof het en met welk concreet resultaat?

De extra ondersteuning aan hoogbegaafde leerlingen is verbeterd. Zij krijgen nu structureel iedere week apart les.

Kinderen met extra onderwijsbehoeften zijn sneller in beeld gebracht, onder andere m.b.v. de orthopedagoog. Er zijn meer uren ingekocht om meerdere consultaties uit te voeren door

de orthopedagoog. De leerkrachten stellen in samenspraak met de IB-er en de orthopedagoog een verantwoord plan op voor de rest van de schoolloopbaan voor kinderen met extra onderwijsbehoeften bij ons op school. Deze kinderen groeien nu op hun niveau constanter door.

Het rekenonderwijs is veranderd. Er wordt in niveaugroepen gewerkt, waardoor ieder kind instructie krijgt en de verwerking doet op zijn eigen niveau. De rekenresultaten zijn zichtbaar verbeterd afgelopen jaar.

Op welke onderdelen gaat de school in 2020-2021 de onderwijsondersteuning verder verbeteren en hoe?

De basis voor het leren: competentie, autonomie, relatie en veiligheid wordt door een tweejarige cursus 'Vreedzame School' (uitgevoerd door het hele team), sterk verbeterd voor alle leerlingen.

De compacte versie van de ondersteuningsstructuur van obs de Keerkring

De onderwijsbehoeften van leerlingen staan centraal. Dit houdt in dat wij handelingsgericht en opbrengstgericht werken (Waarnemen-begrijpen-plannen-realiseren). Wij hanteren op school verschillende ondersteuningsniveaus. (Deze ondersteuningsniveaus worden in het uitgebreide ondersteuningsdocument beschreven). Op de Keerkring onderscheiden wij de volgende niveaus:

0. Basisniveau (basisgroep),
1. 1a Ondersteuningsniveau (ondersteuningsgroep),
1b Plusniveau (plusgroep),
2. 2a Ontwikkelingsperspectiefniveau (OPP-IIn),
2b Hoogbegaafdheidsniveau (HB-IIn)

Het volgen van de leerlingen

Wij volgen de leerlingen van groep 1 en 2 door gebruik te maken van de leerlijnen die gelden voor deze groepen. Het volgsysteem wordt handmatig ingevoerd per leerling. Dit is het observatiesysteem. In overleg met de IB-er kan worden besloten om een toets rekenen of de toets fonemisch bewustzijn af te nemen bij een aantal kinderen.

Wij volgen de leerlingen in groep 3 tot en met 8 middels observaties, methodetoetsen en niet-methodetoetsen.

Het sociaal gedrag, welbevinden (en speelwerkhouding) wordt middels een sociogram, een leerling-enquête, en de vragenlijst van de methode 'De Vreedzame school' in alle groepen gevolgd.

Logboeken

Het logboek wordt iedere dag bijgehouden. Hierop wordt de extra instructie aan bepaalde leerlingen genoteerd. Deze worden vooraf ingepland (na een Cito-toets (de zogenaamde repareerdoelen), na een methodetoets of na een les), maar ook achteraf genoteerd. Tevens wordt iedere dag genoteerd hoe deze extra instructie verlopen is.

Ondersteuningsbladen

Op dit blad staan de verschillende niveaugroepen vermeld. Ook staat bovenaan dit blad of er bijzonderheden zijn van de kinderen. Dit blad wordt in ieder geval na iedere Cito aangepast. Na iedere methodetoets wordt dit blad geanalyseerd en waar noodzakelijk verschuiven de leerlingen naar een andere niveaugroep.

Weekrooster

Op het weekrooster wordt de planning van alle drie de niveaugroepen vermeld. Ook worden hier in een apart gedeelte de planning voor de HP/OPP/HB kinderen vermeld.

Leerlingvolgsysteem

De school werkt met het leerlingvolgsysteem Parnassys. Hierin worden zowel de methode- als de niet-methodetoetsen verwerkt. Dit volgsysteem is tevens het dossier van iedere leerling.

Contact ouders

Naast de gewone contactmomenten tussen de ouders en de leerkrachten, voert de intern begeleider oudergesprekken. Dit is grotendeels in het kader van verschillende zorgtrajecten.

Dyslexie

Wij volgen het landelijke protocol rondom dyslexie.

ZML en gedragsprobleem- leerlingen

Wij streven ernaar om ZML leerlingen en leerlingen met gedragsproblemen zo goed mogelijk op onze school onderwijs te bieden. Indien wij hulp nodig hebben, volgen wij het volgende plan:

- De IB-er wordt ingeschakeld voor observaties en tips, indien dit niet voldoende is, wordt
- Een expert uit het Expertisenetwerk ingeschakeld voor observatie en tips, indien dit niet voldoende is, wordt
- de orthopedagoog ingeschakeld voor observaties en tips en mogelijk om een onderzoek af te nemen of wordt er door de orthopedagoog aangeraden om een extern onderzoek af te laten nemen. Dit zijn veelal onderzoeken gericht op het sociaal emotionele vlak. In deze fase wordt het samenwerkingsverband passendonderwijsnu.nl ingelicht.

Indien het onderwijs op deze school niet toereikend blijkt te zijn, wordt er overgegaan om het traject van verwijzing in te gaan (zie hiervoor het uitgebreidere ondersteuningsdocument; deel 6).

Zorgplanning

De intern begeleider zorgt voor een jaarplanning 'Zorg'. Dit wordt verwerkt in de jaarplanning. Hierop staan onder andere alle zorgvergaderingen, Cito-toets afnamemomenten, Groepsbesprekingen en de weken dat de OPP's/handelingsplannen geëvalueerd moeten worden.

Groepsbesprekingen

Er vinden twee keer per jaar groepsbesprekingen plaats op het gebied van opbrengsten. Een keer per jaar vindt een groepsbespreking plaats gericht op het sociaal emotioneel leren.

Leerlingbesprekingen

Er vinden niet structureel leerlingbesprekingen plaats. Deze leerlingbesprekingen kunnen voortvloeien uit de groepsbesprekingen, maar ook op vraag van de leerkracht.

Zorgvergaderingen

Er vinden 5 keer per jaar zorgvergaderingen plaats. De vergaderingen hebben allen een ander thema.

Ontwikkelingsperspectief

Er is een borgdocument beschikbaar over het OPP. Dit document is terug te lezen in het ondersteuningsdocument en op Sharepoint onder het tabblad zorg. Een OPP wordt niet eerder ingevoerd dan halverwege/eind groep 5. Een OPP wordt alleen opgesteld wanneer de verwachting is dat de leerling maximaal E6 niveau haalt. Het OPP is een groeidocument.

Orthotheek

Er is een minimale orthotheek op school aanwezig.

Samenwerking met het Voortgezet Onderwijs

Er wordt eenduidig samengewerkt met alle scholen binnen het VO. Voor details wordt verwezen naar het ondersteuningsdocument.

Zorgteam/ondersteuningsteam

Er vindt vijf keer per jaar een overleg plaats tussen de jeugdverpleegkundige van de GGD en de intern begeleider. Regelmatig schuift de wijkagent en/of de directeur aan. Tijdens deze gesprekken worden vooral bijzondere of zorgwekkende thussituaties besproken.

Consultatie orthopedagoog

Er vindt twee keer per jaar een mogelijke consultatie plaats tussen de orthopedagoog en de leerkrachten. De leerkrachten dienen ruimschoots van te voren een verzoek in om een

bepaalde leerling te bespreken. Daarnaast vinden er 2 consultaties plaats tussen de orthopedagoog en de IB-er waarin andere onderwijskundige zaken worden besproken.

Sociaal emotionele ontwikkeling

Wij volgen de leerlingen gedurende hun hele basisschooltijd op sociaal emotioneel gebied. Een aantal keer in het jaar meten wij dit expliciet. Jaarlijks nemen wij de wettelijk verplichte veiligheidsmonitor af, een instrument dat inzicht geeft in de *beleving* van de sociale veiligheid van de leerlingen. Wij gebruik daarvoor Vensters, de stoeltjesdans (online-minimaal 2 keer per jaar) en de veiligheidsmonitor(jaarlijks) van de Vreedzame School.

Kindkenmerken

1 Keer per jaar worden in Parnassys de kindkenmerken van ieder kind bijgewerkt. De kindkenmerken bestaan uit:

1. Bevorderende factoren
2. Belemmerende factoren
3. Onderwijsbehoeften.

Deze kindkenmerken zijn voor de herfstvakantie van iedere leerling bijgewerkt.

Overdracht nieuwe groep

De leerkrachten maken voor iedere leerling een document 'Overdracht nieuwe groep' aan in Parnassys. Groep 2 leerkrachten maken voor iedere leerling een document 'Overdracht groep 2-3' aan in Parnassys. Dit overdrachtformulier is in de laatste maand voor het einde van het schooljaar in Parnassys te lezen door de nieuwe leerkracht.

Zorgafspraken

Cito

Cito-toetschema

	Taal (FB)		Rekenen		DMT		AVI		Spelling		Begr lezen	
	M	E	M	E	M	E	M	E	M	E	M	E
Groep 1		(x)		(x)								
Groep 2	x	(x)	x	(x)								
Groep 3			x	x	x	x	x	x	x	x		
Groep 4			x	x	x	x	x	x	x	x		x
Groep 5			x	x	x*	x*	x	x	x	x	x	
Groep 6			x	x	x*	x*	x**	x**	x	x	x	
Groep 7			x	x	x*	x*	x**	x**	x (+ww)	x (+ww)	x	
Groep 8			x		x*		x**		x (+ww)		x	

x* Vanaf groep 5 wordt de DMT afgenomen bij een V score en/of een achterstand van meer dan 1 AVI niveau.

x** AVI wordt afgenomen totdat AVI+ is behaald.

Citobestellingen

De werkboekjes worden door de IB-er besteld, nadat het aantal door de groepsleerkracht is aangegeven.

Bijzonderheden Cito

- De tussentoetsen die in de 3.0 versie aanwezig zijn, worden alleen afgenomen na overleg met de IB-er.
- We noteren de tijd van de gelezen AVI-kaart (in de 'i' achter de score). Hierdoor kan bekeken worden of een lln. wel vooruitgegaan is in tempo, maar nog niet genoeg vooruit gegaan is in tempo om een volledig AVI-niveau hoger te krijgen. Ook noteren we het aantal fouten.
- We nemen dit jaar alle drie de DMT kaarten af.
- De Citotoetsen voor kinderen in groep 8 die evt. een LWOO verklaring kunnen krijgen, worden extra in november afgenomen.

Ontwikkelingsperspectief

Wij werken gestructureerd met ontwikkelingsperspectieven. Het format van het OPP staat op het Sharepoint in het mapje 'zorg'.

Algemene afspraken rondom het ontwikkelingsperspectief:

- Twee keer per jaar vindt de 'eindevaluatie' plaats.
- Twee keer per jaar wordt het plan besproken met de ouders.
- Na ongeveer 10 weken vindt er in ieder geval een 'grote' tussenevaluatie plaats. Dit wordt helemaal onderaan het plan genoteerd bij 'tussenevaluatie'.
- De overige bijzonderheden worden in het logboek in de klassenmap genoteerd.
- De geëvalueerde plannen met handtekening worden gescand en in Parnassys gezet. De lopende plannen blijven op het netwerk beschikbaar en *mogen* in Parnassys worden gezet.
- De geëvalueerde plannen worden verkleind (lettergrootte 8) en onder het nieuwe plan geplaatst (dit is dus niet het PDF-bestand met handtekening). Op deze manier is het OPP een groeidocument en kan het OPP op een bepaald moment in groep 8 uit meer dan 10 blaadjes bestaan.
- Voor de overgang naar het nieuwe jaar, maakt de 'oude' leerkracht het plan gereed voor de nieuwe leerkracht. Het Na de overgang naar het nieuwe jaar, heeft de groepsleerkracht 3 weken de tijd om de aanpak van het

Deel 2

Deel 2.1 De ondersteuningsniveaus

Bij het onderscheiden van ondersteuningsniveaus *binnen de basisschool* sluiten we aan bij de systematiek die gehanteerd wordt bij het werken met groepsplannen **of onderwijsplannen**. De indeling is als volgt.

- Niveau 0: De leerling heeft voldoende aan het reguliere groepsaanbod
- Niveau 1a: De leerling heeft (meer of minder intensieve) ondersteuning nodig binnen een subgroep om de groepsdoelen te kunnen bereiken, cq om voortgang passend bij zijn/haar mogelijkheden te maken.
- Niveau 1b: De leerling heeft weinig instructie en verwerkingsstof nodig om de groepsdoelen te bereiken.
We hebben het hier dus over meerpresterende leerlingen die in een subgroep compacten/verrijken.
- Niveau 2a: Voor deze leerlingen is het niet mogelijk om de groepsdoelen te bereiken, ook niet wanneer die beperkt worden tot minimumdoelen.
We hebben het over de leerlingen voor wie een OPP wordt opgesteld.
- Niveau 2b: Voor deze leerlingen zijn de groepsdoelen niet toereikend, ook niet wanneer aanvullende (verrijkings-)doelen worden opgesteld.
Het betreft hier (sommige) hoogbegaafde leerlingen die aangewezen zijn op versnellen (wat betreft aanbod van leerstof en/of door het versneld doorgaan naar een hogere groep).

Door te kiezen voor deze indeling sluiten we nauw aan bij de praktijk in de groep. Daarmee zijn de ondersteuningsniveaus voor de leerkracht in de groep herkenbaar en relevant.

Het moge duidelijk zijn dat met name de leerlingen die onder niveau 1a vallen onderling sterk kunnen verschillen wat betreft onderwijsbehoeften. Ook leerlingen die intensieve ondersteuning nodig hebben om de groepsdoelen te bereiken vallen onder dit niveau en dit geldt ook voor de leerlingen voor wie gewerkt wordt met minimumdoelen.

Overigens: kinderen die voor het ene vak (voor een bepaalde periode) in ondersteuningsniveau x vallen, kunnen voor een ander vak in een ander ondersteuningsniveau vallen. En: bij het afronden van het groepsplan **of onderwijsplan** en het voorbereiden van het volgende beziet de leerkracht steeds opnieuw op welk niveau een leerling ondersteuning krijgt de volgende periode. (NB: Deze passage is vanzelfsprekend in mindere mate van toepassing op niveau 2a en 2b. De beslissing een kind op deze niveaus ondersteuning te bieden wordt voor langere tijd genomen.)

Het werken met ondersteuningsniveaus binnen een groep is dus een dynamisch gebeuren.

Niveau 0: De leerling heeft voldoende aan het reguliere groepsaanbod

Bij ondersteuningsniveau 0 gaat het om een sterk basisaanbod voor de hele groep. We hebben het over het realiseren van adaptief onderwijs: het onderwijs dat uitgaat van verschillen tussen kinderen en daar de praktijk van alledag op aanpast. Ondersteuningsniveau 0 richt zich op alle kinderen. Gekoppeld aan groepsplannen: het betreft het aanbod aan de grote groep.

Bij het realiseren van een sterk basisaanbod van de groep, is het volgende van belang:

- focussen op instructiekwaliteit
- de principes van activerende didactiek hanteren
- het creëren van een veilig pedagogisch klimaat

Het basisaanbod aan de grote groep is geen statisch gegeven. Integendeel, ook bij het lesgeven aan de grote groep speelt de leerkracht in op verschillen tussen kinderen. Denk *bijvoorbeeld* aan

- een kind een extra beurt geven,
- een kind een keer extra uitleggen
- een kind even wat extra tijd geven
- een kind wat minder oefenstof laten maken
- een kind korte, afgebakende opdrachten geven
- een kind wat vaker feedback geven
- een kind wat extra ondersteuning bieden bij het opstarten van de zelfstandige verwerking

Daarnaast ziet het basisaanbod er per groep verschillend uit, afhankelijk van de groepskenmerken. Bij een groep met veel zwakke leerlingen moet het basisaanbod steviger zijn om ervoor te zorgen dat de kinderen de doelen bereiken dan bij een sterkere groep. Steviger kan inhouden: wat vaker instructie, meer oefeningen gezamenlijk laten maken, meer herhaling inbouwen. Alleen door het basisaanbod aan te passen op wat de groep vraagt, is het mogelijk om het aantal kinderen dat aangewezen is op hogere ondersteuningsniveaus te beperken.

Schoolafspraken rond ondersteuningsniveau 0¹

1. De leerkracht beslist hoe ze binnen het basisaanbod inspeelt op verschillen tussen de leerlingen.
2. Wanneer de leerkracht binnen het basisaanbod structureel aanpassingen doet voor een bepaald kind (zoals hierboven beschreven), worden de ouders hiervan **mondeling** op de hoogte gebracht.
3. De kleine, op de leerling afgestemde, aanpassingen binnen het basisaanbod worden niet vermeld in het onderwijsplan. In termen van onderwijsbehoeften worden hier per kind wel opmerkingen over geplaatst in het groepsoverzicht/logboek en individueel dossier.
4. Uitzondering op 3: Als een leerling systematisch minder oefenstof hoeft te maken wordt dit aangetekend in het groepsoverzicht, in het logboek en op de weektaak en wordt dit besproken met de ib'er.
5. Ondersteuningsniveau 0 is in de regel bedoeld voor leerlingen die presteren op CITO-niveau II en III.

---

¹ De schoolafspraken zijn steeds bedoeld als voorbeelden van mogelijke schoolafspraken. Ter inspiratie wanneer een school haar eigen schoolafspraken wil vastleggen.

Niveau 1a: De leerling heeft (meer of minder intensieve) ondersteuning nodig binnen een subgroep.

We hebben het hier over de leerlingen

- voor wie dezelfde (leer)doelen gelden als voor de grote groep; in sommige gevallen gaat het om leerlingen voor wie de minimum(leer)doelen gelden
- die met extra ondersteuning in staat zijn het groepsprogramma te volgen

Aan de hand van het groepsplan/logboek en ondersteuningsblad, bepaalt de leerkracht welke kinderen extra ondersteuning nodig hebben om de groepsdoelen van de volgende periode te halen.

De kinderen binnen niveau 1a vragen in de regel het meest van de leerkracht wat betreft reflectie op de vorderingen, analyse van tegenvallende prestaties. Het vraagt van de leerkracht onder meer dat ze een goed diagnostisch gesprek kan voeren en dat ze terdege op de hoogte is van leerlijnen (inclusief dat deel van de leerlijn dat in een eerder leerjaar aan de orde komt). Wanneer het de leerkracht onvoldoende lukt om zicht te krijgen op de onderwijsbehoeften van de leerling, kan de ib'er de leerkracht hierbij ondersteunen. De ib'er kan besluiten de hulp van een specialist van het expertisenetwerk in te roepen om nader onderzoek te verrichten gericht op het formuleren van de onderwijsbehoeften van de leerling.

De extra ondersteuning binnen de subgroep kenmerkt zich door

- verlengde instructie na de groepsinstructie
- extra tijd voor begeleid inoefenen
- her-instructie op een andere dag wanneer blijkt dat de oefenstof onvoldoende begrepen is

Schoolafspraken rond ondersteuningsniveau 1a

1. Voor de kinderen die bij een bepaald vak vallen onder ondersteuningsniveau 1a is er aansluitend op iedere groepsinstructie voor dat vak een verlengde instructie
2. Deze verlengde instructie wordt altijd gegeven binnen de eigen groep, door de groepsleerkracht
3. Deze instructie wordt gegeven aan de instructietafel.
4. Net als voor de leerlingen die vallen onder ondersteuningsniveau 0, is de leerkracht primair verantwoordelijkheid voor het onderwijsaanbod aan deze leerlingen. De ib'er kan een ondersteunende rol spelen, aansluitend bij de ondersteuningsbehoefte van de leerkracht.
5. Ondersteuningsniveau 1a is in de regel bedoeld voor leerlingen die presteren op CITO-niveau IV en V.

Niveau 1b: De leerling heeft weinig instructie en verwerkingsstof nodig om de groepsdoelen te bereiken.

We hebben het over de leerlingen

- die minder instructie, verwerkingstijd en verwerkingsstof nodig hebben om de leerdoelen te bereiken
- die een aangepast aanbod nodig hebben om gemotiveerd te blijven en een goede werkhouding te kunnen ontwikkelen

Aan de hand van het groepsplan waarin de onderwijsbehoeften van de leerlingen zijn vermeld, bepaalt de leerkracht welke kinderen in aanmerking komen voor een aanbod op ondersteuningsniveau 1b.

Het aanbod op niveau 1b kenmerkt zich door

- een kortere instructie (dan de instructie op ondersteuningsniveau 0)
- minder oefenstof
- het toepassen van de principes van compacten en verrijken

Schoolafspraken rond ondersteuningsniveau 1b

1. Bij de kinderen die mogelijk in aanmerking komen voor ondersteuningsniveau 1b (dit naar inschatting van de leerkracht), wordt voorafgaand aan een leerstofblok de toets die hoort bij dat blok afgenomen. De leerkracht stemt haar aanbod aan deze leerlingen gedurende het blok af op de resultaten die ze behaalden op deze voortoets.
2. Bij deze leerlingen toetsen we minimaal eens per jaar door: we nemen toetsen af op een steeds hoger niveau totdat de stof te moeilijk blijkt.
3. De leerling krijgt bij de verdiepingsstof/verrijkingsstof instructie van de leerkracht. Verdiepen en verrijken is altijd een combinatie van instructie en oefenstof.
4. Aan kinderen die in aanmerking komen voor ondersteuningsniveau 1b worden duidelijke eisen gesteld w.b. aan het te maken werk.

Niveau 2a: De leerling met een ontwikkelingsperspectief

We hebben het hier over de leerlingen

- die ook met intensieve ondersteuning de minimumdoelen niet kunnen halen
- voor wie het nodig is de einddoelen van de basisschool los te laten en toe te gaan werken naar andere doelen, passend bij de mogelijkheden van de leerling

De beslissing om voor een leerling een ontwikkelingsperspectief te gaan opstellen is een ingrijpende stap, waaraan veel is voorafgegaan. We verwijzen naar het Protocol ontwikkelingsperspectief in Hoofdstuk 5. Tevens is op school een borgdocument in te lezen op de server (onder tabblad zorg).

Het aanbod op ondersteuningsniveau 2a kenmerkt zich door:

- het blijven betrekken van de leerling bij groepsinstructies waar mogelijk
- frequente en hoogwaardige instructie op het niveau van de doelen van het ontwikkelingsperspectief
- insteken op hoge verwachtingen wat betreft de doelen die het kind kan bereiken
- voortdurende aandacht voor het welbevinden van de leerling

Schoolafspraken rond ondersteuningsniveau 2a

1. De individuele instructie aan de leerling (en/of de instructie binnen een klein groepje) aan de leerling wordt gegeven door de groepsleerkracht.
2. Bij de beslissing rond het opstarten van een ontwikkelingsperspectief wordt altijd de intern begeleider betrokken.
3. Twee keer per jaar wordt het OPP geëvalueerd en besproken met ouders.

Niveau 2b: De leerling die aangewezen is op versnellen

We hebben het over de leerlingen

- die ondanks een aanbod op niveau 1b onvoldoende gedijen
- voor wie versnellen (wat betreft leerstof en/of wat betreft het versneld doorgaan naar een hogere groep) de beste manier lijkt om aan de onderwijsbehoeften van de leerling tegemoet te komen

De beslissing om voor een leerling te laten versnellen is een ingrijpende stap, waaraan veel is voorafgegaan. We verwijzen naar het Protocol Hoogbegaafdheid in hoofdstuk 4.

Het aanbod op ondersteuningsniveau 2b kenmerkt zich door:

- regelmatige instructie, passend bij de eigen leerdoelen
- het realiseren van contact (al dan niet live) met andere hoogbegaafde leerlingen

Schoolafspraken rond ondersteuningsniveau 2b

1. We zijn zeer terughoudend w.b. het versneld door laten gaan naar een volgende jaargroep. Dit gebeurt alleen wanneer in de jaargroep van de leerling uiteindelijk niet tegemoetgekomen kan worden aan de onderwijsbehoeften van de leerling.
2. Bij de beslissing om te versnellen is altijd de intern begeleider betrokken.

Deel 2.2 Het werken met groepsplannen of onderwijsplannen

De 1-zorgroute

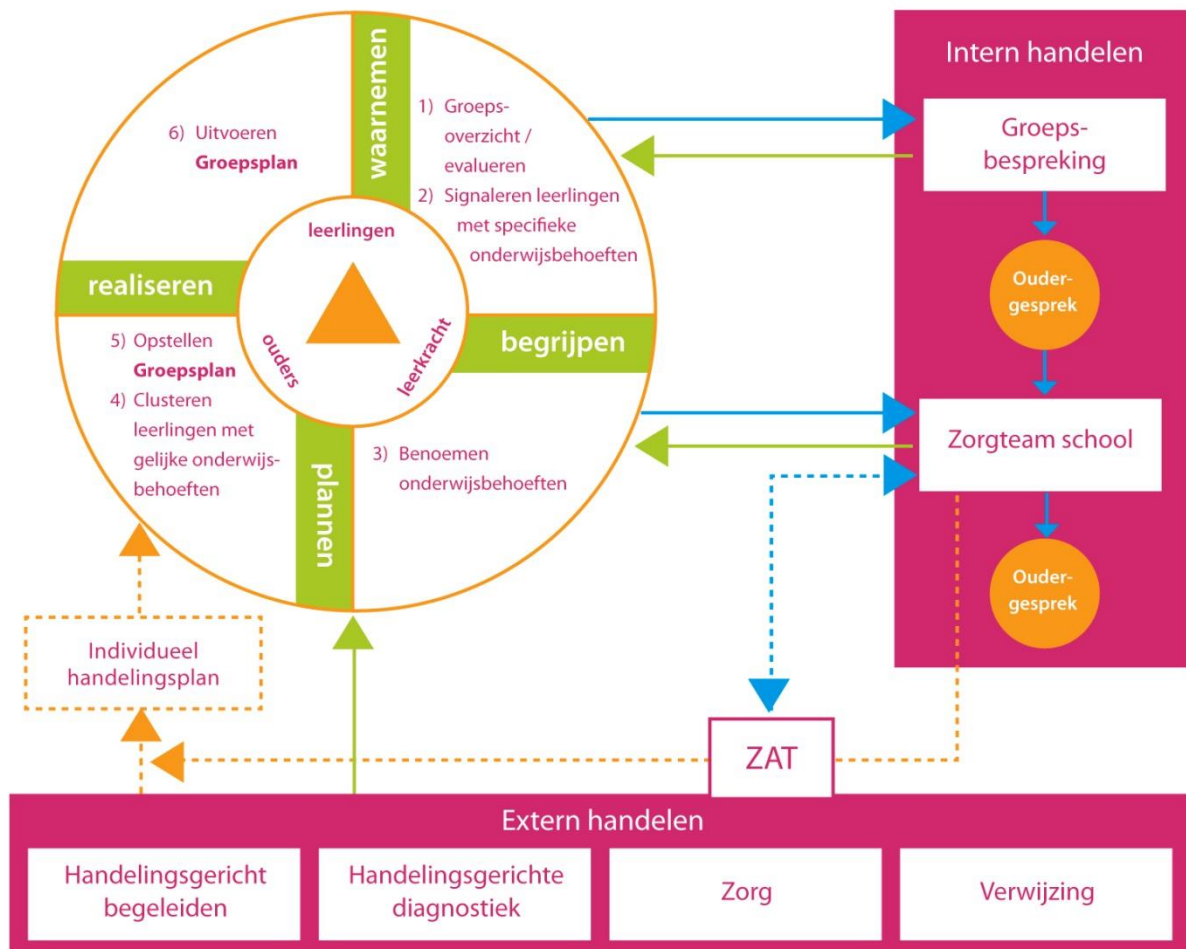
De scholen werken vanuit de systematiek van 1-Zorgroute waarbij afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van leerlingen centraal staat. Op groepsniveau betekent dit voor een aantal basisscholen nog het cyclisch en handelingsgericht werken met groepsplannen. Op steeds meer basisscholen gaat men over op het werken met onderwijsplannen i.p.v. groepsplannen.

2.2.1. Scholen die werken met groepsplannen

De leerkracht stelt op basis van toetsresultaten en observatiegegevens een groepsoverzicht op waarin de onderwijsbehoeften van alle kinderen weergegeven zijn. Dit groepsoverzicht vertaalt de leerkracht in een groepsplan voor de gehele groep. De leerkracht en de intern begeleider bespreken dit groepsplan in de groepsbespreking.

Iedere cyclus handelingsgericht werken wordt afgesloten met een groepsbespreking, waarvan de evaluatie de start is van een nieuwe cyclus. Naar aanleiding van de groepsbespreking stelt de leerkracht het groepsplan zo nodig bij.

Leerlingen met extra onderwijsbehoeften die onvoldoende profiteren van het groepsplan worden besproken in de leerlingbespreking. De extra onderwijsbehoeften en de wijze waarop hieraan tegemoet gekomen wordt in het groepsplan (of eventueel een individueel handelingsplan), wordt besproken met ouders of verzorgers. Er wordt gestreefd naar zo weinig mogelijk individuele handelingsplannen.

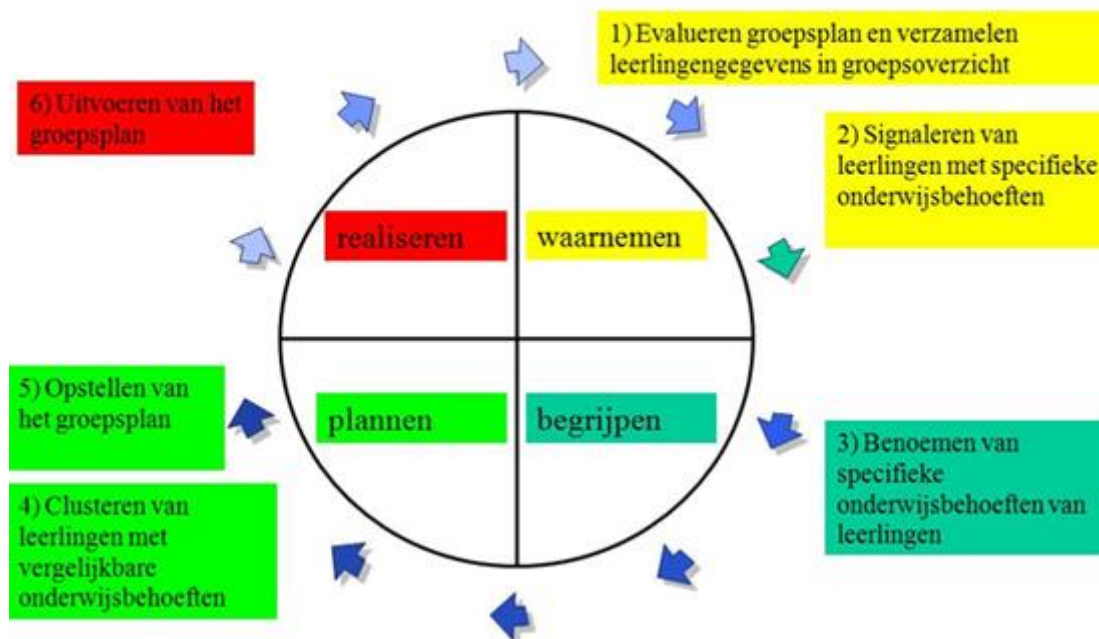
De 1-Zorgroute beschrijft in onderlinge afstemming de stappen en beslismomenten die cyclisch in de zorg aan leerlingen op groepsniveau, op schoolniveau en op het niveau van de bovenschoolse zorg in het samenwerkingsverband worden gezet. Met 1-zorgroute streven wij de volgende doelen binnen de scholen na:

- Afstemming van het onderwijs op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.
- Vroegtijdig signaleren van leerlingen die extra aandacht nodig hebben.
- Bieden van passende onderwijsarrangementen.
- Vergroten van competenties van leerkrachten.
- Geven van impulsen om de kwaliteit van het onderwijs en de zorg in school te verbeteren.
- Transparant maken en verbeteren van de zorgstructuur in school.
- Goede overgang waarborgen (van peuterspeelzaal naar groep 1, van groep 8 naar voortgezet onderwijs).
- Afstemmen van de schoolexterne zorg.

Handelingsgericht werken en opbrengstgericht werken

Binnen de 1-zorgroute staat “handelingsgericht werken” centraal. Handelingsgericht werken bestaat uit 4 fasen: waarnemen, begrijpen, plannen en realiseren.

Handelingsgericht werken

Waarnemen

In de fase van het waarnemen verzamelt en ordent de leerkracht gegevens over alle leerlingen én over de resultaten van het aanbod. Het gaat om gegevens uit observaties, analyses van het werk, gesprekken met kinderen en ouders en de resultaten op de methode onafhankelijke en methode gebonden toetsen. In de fase van het waarnemen zet de leerkracht de volgende twee stappen:

1. verzamelen van gegevens over de leerlingen in een groepsoverzicht en op basis hiervan evalueren van het vorig groepsplan;
2. preventief en pro-actief signaleren van leerlingen die de komende periode extra aandacht nodig hebben.

Begrijpen

In de fase van het begrijpen gaat de leerkracht op basis van de verzamelde gegevens na wat de onderwijsbehoeften van de leerlingen in haar groep zijn, met in het bijzonder aandacht voor de leerlingen die bij stap 2 gesignaleerd zijn. In deze fase zet de leerkracht de volgende stap:

3. Benoemen van de onderwijsbehoeften van de leerlingen: wat zijn de doelen op korte termijn (per vakgebied en vakgebied overstijgend) en wat heeft deze leerling nodig om deze doelen te bereiken (didactisch en pedagogisch)?

Plannen

Op basis van de onderwijsbehoeften van de leerlingen kijkt de leerkracht hoe zij op een haalbare manier een aanbod kan organiseren dat afgestemd is op de verschillende onderwijsbehoeften van de leerlingen in haar groep. Vervolgens stelt zij voor de komende periode een groepsplan op. De leerkracht zet in de fase van het plannen de volgende stappen:

4. clusteren van leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften;
5. opstellen van een groepsplan.

Realiseren

De leerkracht richt de klassenorganisatie in en treft de nodige voorbereidingen, zodat het groepsplan uitgevoerd wordt. Tijdens de uitvoering van het groepsplan verzamelt de leerkracht gegevens over de leerlingen en over de resultaten van haar aanbod. De fase 'realiseren' loopt daarmee door in de fase waarnemen (-cyclisch proces). In de fase van het realiseren zet de leerkracht de volgende stap:

6. uitvoeren van het groepsplan en evaluatie en reflectie op de behaalde resultaten.

Opstellen groepsplan

Aan de hand van het groepsoverzicht bekijkt de leraar per vakgebied hoe leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften op een effectieve en uitvoerbare manier geclusterd kunnen worden. Van belang is dat leerlingen zodanig geclusterd worden dat zij voldoende instructie, feedback en begeleiding ontvangen.

De clustering van leerlingen is tijdelijk en flexibel en moet na elke cyclus opnieuw overwogen worden. Het komt voor dat een leerling langdurig ondersteuning krijgt binnen een subgroep, maar het is geen automatisme. De clustering vindt zodanig plaats dat deze haalbaar is qua klassenmanagement van de leraar en dat leerlingen van en met elkaar leren. Op basis van de gekozen clustering beschrijft de leerkracht vervolgens in het groepsplan:

- Welke doelen streef ik de komende periode na voor mijn groep?
- Welke aangepaste doelen streef ik eventueel na per (sub)groep?
- Welke leerstof bied ik de groep / een subgroep aan om de gestelde doelen te bereiken?
- Welke didactiek, methodiek en aanpak pas ik (per subgroepje) toe om de gestelde doelen te bereiken?
- Hoe organiseer ik op basis van de gekozen clustering het onderwijs? Op welke tijden in het rooster ontvangen welke (groepjes) leerlingen extra instructie en/of extra leertijd?
- Hoe evalueer ik na afloop of de in het (groeps)plan gestelde doelen bereikt zijn?

In de regel betekent het werken met clusteringen er naast de grote groep twee subgroepen zijn: een subgroep met kinderen die extra ondersteuning nodig hebben om de groepsdoelen te bereiken en een subgroep met kinderen die de stof snel begrijpt en verwerkt en voor wie een aanbod op het niveau van compacten/verrijken wordt gerealiseerd.

Soms hebben leerlingen (in aanvulling op of in plaats van het groepsplan) een individueel aanbod nodig. Als een leerling een bijzondere aanpak nodig heeft, die zich niet laat specificeren in het groepsplan kan het besluit genomen worden om (als bijlage bij het groepsplan) een individueel handelingsplan op te stellen. Het handelingsplan heeft dezelfde looptijd als het groepsplan en is erop gericht dat de leerling weer gaat profiteren van het groepsplan.

Het uitvoeren van het groepsplan

Het groepsplan is een werkdocument dat de leraar gebruikt voor de dag- of weekplanning. Bij het uitvoeren van het groepsplan weten de leraren wat de 'cruciale leermomenten' in de verschillende leerlijnen de komende periode zijn. Cruciale leermomenten zijn drempels in het leerproces. Als een leerling deze drempel niet neemt, dreigt de ontwikkeling te stagneren. De leraar moet zicht hebben

op variaties in instructie en didactiek om leerlingen te ondersteunen bij het passeren van deze drempels.

De doelen uit het groepsplan zijn voor de leerkracht steeds leidend bij het geven van het onderwijs. De leerkracht stelt zich m.a.w. steeds de volgende vragen:

- Welk doel streef ik met de les of activiteit na? Afgeleid van de doelen in het (groeps)plan.
- Welke instructie hebben de leerlingen per groepje nodig om dit doel te bereiken?
- Welke didactische werkvormen, methodieken en aanpak pas ik toe om het doel te bereiken?
- Op welke manier sluit ik aan bij de leefwereld en belangstelling van de leerlingen? Hoe richt ik een rijke en betekenisvolle leeromgeving in?
- Welke maatregelen zijn in de organisatie en in het klassenmanagement nodig om groepjes leerlingen een goede instructie te geven en om de leertijd effectief te besteden?
- Is het doel van de les of activiteit bereikt?

De leraar hanteert een lesopbouw waarin er ruimte is voor verlengde instructie voor (groepjes) leerlingen en voor verdieping/verrijking voor andere (groepjes) leerlingen. Hierbij stemt de leraar de didactiek af op de behoeften en leerstijl van de leerlingen. Het doel van de les is voor iedereen duidelijk en de leerlingen ontvangen feedback op wat zij doen. De leertijd wordt tijdens de les effectief en doelmatig besteed. Indien nodig wordt in het rooster voor bepaalde (groepjes) leerlingen de leertijd uitgebreid om de gestelde doelen te bereiken. Qua klassenmanagement hanteert de leraar duidelijke afspraken en regels met betrekking tot het gedrag van leerlingen, het omgaan met uitgestelde aandacht en zelfstandig werken. De leerlingen zijn met behulp van een planbord en een dag- of weektaak in staat zelfstandig te werken.

De leerkracht gaat dagelijks na of het onderwijsaanbod voldoende effect heeft en past haar handelen van de volgende dag daarop aan.

Zo nodig stelt de groepsleerkracht het groepsplan tussentijds bij; deze bijstelling wordt zichtbaar in de planning. Dit gebeurt alleen na overleg met de intern begeleider.

Klassenbezoeken bieden zicht op waar de leraar bij het uitvoeren van het (groeps)plan tegenaan loopt en kunnen gebruikt worden om samen met de leraar naar oplossingen te zoeken.

Aan het eind van de groepsplanperiode evalueert de leraar of de in het (groeps)plan gestelde doelen bereikt zijn. Na afronding van het plan wordt de evaluatie systematisch vastgelegd, zodat goed gedocumenteerd is wat een leerling met welk resultaat aangeboden heeft gekregen. De leraar evalueert het aanbod en onderzoekt welke aanpassingen de komende periode in handelen en aanbod nodig zijn.

De leraar brengt daarnaast de toets resultaten over de afgelopen periode overzichtelijk in kaart en analyseert deze (reflectie op de opbrengsten). Zijn de resultaten conform de verwachtingen en de ambities van school? Waar is succes en waar liggen verbeterpunten? De leerkracht kijkt niet alleen naar de leerresultaten, maar reflecteert ook op de behaalde resultaten ten aanzien van de sociaal-emotionele ontwikkeling, het welbevinden en de werkhouding/motivatie van de leerlingen.

Vervolgens stelt de leerkracht een nieuw groepsoverzicht op en een concept-groepsplan voor de komende periode en volgt een groepsbespreking tussen intern begeleider en groepsleerkracht.

2.2.2. Scholen die werken met onderwijsplannen

Het **onderwijsplan** is een vakspecifiek plan dat wordt gebruikt voor de termijnacyclus van een half jaar. Alle afzonderlijke groepsplannen zijn samengevoegd tot één eenduidig plan voor alle leerkrachten dat alle didactische grootheden omvat, de schoolambities en een passend onderwijsprogramma. Voor de korte en middellange termijn worden in het onderwijsplan alleen kaders, zoals de lesmodellen beschreven. Er wordt vermeld hoe er wordt omgegaan met de resultaten van de tussentijdse toetsen en observaties. Daarnaast worden twee andere documenten gebruikt.

Het **Schooloverzicht** is een monitor die aangeeft hoe het er voor staat met ons streven naar de schoolambities. Hierin staan de schoolopbrengsten en de resultaten van de afzonderlijke groepen. Het moet ondersteunen bij een vertaalslag naar de praktijk. Hierbij is het landelijk gemiddelde/CITO-norm III leidend.

Het **Groeps-resultaatoverzicht** is een halfjaarlijks document dat wordt opgesteld door de leerkracht in leerlingvolgsysteem. Hierin zijn de belemmerende- en de bevorderende kindkenmerken opgenomen en de leer- en onderwijsbehoeften. Tevens wordt de vaardigheidsscoregroei gemeten en de evaluatie beschreven van het verloop en de betrokkenheid. Dit overzicht wordt gebruikt voor de screening van elke leerling, de aanpassing in het instructieniveau en andere noodzakelijke interventies.

Om het leren en de opbrengsten zichtbaar maken voor de leerling, waardoor er meer autonomie, betrokkenheid en motivatie ontstaat, kunnen deze planningsdocumenten aangevuld worden met **het leerlingportfolio** waarin de leraar en de leerlingen de ontwikkeling op de leerlijnen vastleggen én samen reflecteren op het leren.

Opbrengstgericht werken en Passend Onderwijs. De uitgangspunten.

De uitgangspunten verklaren de vormgeving en de uitvoering van bovenstaande instrumenten.

1. Van schoolniveau naar leerlingniveau: School>groep>leerling

De schoolambitie bepaalt hoe de onderwijsbehoeften eruit zien. Deze bepalen op hun beurt weer het onderwijsprogramma.

Het onderwijsprogramma, dat start op schoolniveau, heeft tot doel om alle leerlingen te bedienen. Voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften maken we programma passend door aanpassingen in de onderwijskenmerken. (leeraanbod, leertijd, didactisch en pedagogisch handelen)

Wij geven onderwijs aan groepen individuen met gemeenschappelijke kenmerken en leerbehoeften. Elke kind is uniek, maar dat betekent niet dat voor ieder kind een eigen leerprogramma nodig en wenselijk is.

2. Eerst convergent dan divergent (specifieke leerbehoeften)

De hele groep leerlingen start tegelijkertijd aan één set doelen (convergent), in de aanpak wordt gedifferentieerd in arrangementen (basis, verlengd en verrijkt). In specifieke situaties en waar mogelijk zal de school een divergent aanbod aanbieden aan een leerling en proberen aan te sluiten op de dynamische werkelijkheid (flexibel in methode hantering). Dit kan zowel een intensivering zijn als een verrijking van het aanbod (plusklas, eigen leerlijn).

3. Respons op instructie en het programma (leerrendement)

De respons middels vaardigheidsscoregroei, leerdoelbeheersing en betrokkenheid is nodig om te kunnen monitoren of er sprake is van opbrengstgericht en Passend Onderwijs. Is de respons voldoende dan gaan we door met wat we deden. Is de respons onvoldoende dan gaan we onderzoeken welke aanpassingen nodig zijn op school-, groep en leerlingniveau. Deze respons-

en evaluatiemomenten kunnen plaatsvinden in de Bouw-vergaderingen, bij de trendanalysegesprekken, teambijeenkomsten en functioneringsgesprekken.

Samengevat:

- **De onderwijsbehoeften van de leerling staan centraal.** In de aanpak past de leraar het pedagogische en didactische handelen aan de leerbehoefte. (naar tempo, leerstrategie en aandacht- competentie of autonomiebehoefte)
- **We werken planmatig.** Alle data die we verzamelen over de leerling draagt bij tot het begrijpen van het kind en de aanpak die het nodig heeft.
- **We werken doelgericht:** We vragen ons voortdurend af; “wat is ons doel?” en “wat is er nodig om dat doel te bereiken?”
- **Samenwerken met ouders** Wij zien en behandelen ouders als ervaringsdeskundigen
- **De leerling weet** aan welke doelen hij werkt en waarom.
- **Hoge verwachtingen.** We gaan uit van het pedagogisch optimisme. We richten ons op de sterke kant van de leerling. We werken voortdurend aan de ontwikkeling van de autonomie van de leerlingen.

Schoolafspraken rond het werken met onderwijsplannen

1. Twee keer per jaar worden nieuwe planningsdocumenten gemaakt. Het onderwijsplan is een vakspecifiek document en wordt ook twee keer per jaar gemaakt. Daaraan voorafgaand stelt de leerkracht een groeps-resultaatoverzicht op en maakt de IB-er een schooloverzicht.
2. De planningsdocumenten kunnen worden aangevuld met een leerlingportfolio.
3. **De schoolbespreking**
Vanuit trendanalyses en resultaatbesprekingen op schoolniveau bespreken we de interventies en afspraken. Deze besprekingen kunnen leiden tot een wijziging in het onderwijsplan. In deze besprekingen wordt ook de koppeling gemaakt naar de professionaliseringbehoefte van het team t.a.v. van het leeraanbod, of het didactisch, pedagogisch en organisatorisch handelen.
4. **Groepsbesprekingen**
De halfjaarlijkse resultaten per groep worden met de leraren besproken.
5. **Leerlingbesprekingen**
In de groepsbesprekingen kan de leraar aangeven over welke leerlingen een aparte bespreking gepland wordt. Deze besprekingen worden gehouden met alle actoren rondom deze leerling.
6. Aan het eind van het schooljaar maakt de leerkracht een groeps-resultaatoverzicht op en maakt de IB-er weer een schooloverzicht.

Opstellen groeps-resultaatoverzicht

In het groepsoverzicht worden per kind gegevens weergegeven over ontwikkeling en vorderingen en worden de onderwijsbehoeften van de leerling beschreven.

Het groepsoverzicht bevat dus enerzijds evaluatiegegevens en blikte tegelijkertijd - met het formuleren van de onderwijsbehoeften - vooruit.

Het groepsoverzicht heeft een belangrijke signalerende functie:

- Leerlingen die zich onvoldoende ontwikkelen;

- Leerlingen met een leer- of ontwikkelingsvoorsprong;
- Leerlingen die een tussendoel, minimumdoel of basisvaardigheid nog niet bereikt hebben of het risico lopen die niet tijdig te bereiken;
- Leerlingen die onvoldoende geprofiteerd hebben van het groepsplan/onderwijsaanbod;
- Leerlingen die onvoldoende profiteren van het basisaanbod en dus iets extra's nodig hebben om de gestelde doelen te bereiken;
- Leerlingen die gerichte begeleiding nodig hebben om vaardigheden te verwerven op het gebied van werkhouding en de sociaal-emotionele ontwikkeling

Bij het benoemen van de onderwijsbehoefte gaat het erom te vermelden wat de leerling aan (extra) ondersteuning nodig heeft om de gestelde doelen te bereiken. Denk bv. aan verlengde instructie, meer leertijd, extra leerstof, activerende werkvormen of aan pedagogische maatregelen om de motivatie, taakaanpak, de competentie, de autonomie en de relatie te verbeteren.

Schoolafspraken rond groepsoverzichten

1. We nemen de volgende toetsgegevens op in de groepsoverzichten:
  - Rekenen: Cito, W.I.G.
  - Technisch lezen: DMT+AVI en Allesin1
  - Begrijpend lezen: Cito en Allesin1
  - Spelling: Cito en Allesin1
  - SEO: Stoeltjesdans en DVS
2. Wanneer een leerling onder de norm scoort, analyseert de leerkracht de toets en vermeldt de bevindingen in het groepsoverzicht.
  - Analyse rekentoetsen op het bij de methode behorende groepsoverzicht. Zo is duidelijk per leerling of per groep welke onderdelen goed zijn gemaakt, welke onderdelen extra oefening behoeven en welke onderdelen opnieuw instructie behoeven;
  - Foutenanalyse spelling
  - Bij AVI en DMT wordt gekeken of het gaat om nauwkeurigheid, letterkennis, vloeiend lezen, tempo;
3. Wat betreft het vermelden van observatiegegevens hebben we de volgende afspraken:
  - Moet relevant zijn voor onderwijsbehoeften.
  - Gerichte observaties zo nodig uitvoeren om zicht te krijgen op:
    - Gedrag en prestaties van het kind
    - Interactie gedrag kind en instructie leerkracht.
    - Gedrag en interactie met de groep.
  - Gesprekjes met het kind voeren om inzicht te krijgen op:
    - Wat het kind zelf goed vindt gaan en wat minder en waarom
    - Wat het kind wil leren.
    - Hoe het kind de leerresultaten ervaart
    - Waar het kind hulp en begeleiding bij nodig heeft.
4. De informatie van ouders kan opgenomen worden in het groepsoverzicht.
  - Moet relevant zijn voor onderwijsbehoeften
  - Info/suggesties ouders over welke aanpak goed werkt.

Deel 3

3.1 De communicatie met ouders

De communicatie naar ouders gebeurt op diverse manieren. In dit document staan de mogelijkheden. Iedere school kan zelf bepalen welke communicatiemiddelen er benut worden. De Keerkring communiceert met de groene tekst.

Telefonisch

Als de school u over bepaalde punten wilt spreken of als er op zeer korte termijn contact met u opgenomen moet worden, kan de leerkracht, de ib-er of de directeur u bellen.

Schoolgids

Bij aanvang van het nieuwe schooljaar worden de ouders geïnformeerd over de schoolgids. Deze schoolgids is te vinden op de website en wordt elk jaar geactualiseerd. Hierin is alle informatie over de school opgenomen, van missie en pedagogisch klimaat tot overblijfgeregels en wat de kinderen mee moeten nemen.

De website

Op de website staat veel algemene informatie over de school. U vindt hier ook de jaarkalender van de school. De website wordt regelmatig bijgewerkt, zodat u op de hoogte blijft van het laatste nieuws.

Door middel van oudergesprekken

Drie keer per jaar wordt u uitgenodigd voor een gesprek met de leerkracht van uw kind:

- In september/oktober voor de presentatie van uw kind
- In februari naar aanleiding van het eerste rapport
- Voor de zomervakantie naar aanleiding van het tweede rapport

Uiteraard is het altijd mogelijk tussendoor een gesprek met de leerkracht aan te vragen. Doet u dit bij voorkeur na schooltijd.

Via de jaarkalender

Hier ziet u voor iedere maand een overzicht van de activiteiten op onze school. Op de achterzijde staan handige weetjes en uitleg van de verschillende schoolactiviteiten en roosters. Mocht er een wijziging optreden, dan informeren wij u hierover via de nieuwsbrief of via de mail. De jaarkalender ontvangt u via uw kind op de eerste schooldag.

Via de nieuwsbrief

Hierin staan bijvoorbeeld de activiteiten voor de komende week/maand, projecten waar de kinderen aan werken en welke ouderhulp nodig is. Belangrijke en actuele gebeurtenissen worden aangekondigd of beschreven. Om de week ontvangt u deze via de mail.

Via de e-mail

Wij e-mailen af en toe naar een individuele ouder of een groep ouders. Deze mail kan een vraag of een mededeling bevatten.

Via Facebook en Twitter

De Keerkring is actief op Facebook en op Twitter. Volg ons op ..... en op @..... en blijf op de hoogte van het laatste nieuws. Op onze fb-pagina en op Twitter worden korte berichtjes en foto's gezet door leerkrachten en directie. Het facebook-account wordt door een leerkracht beheerd.

Via het communicatiemiddel Parro

De Keerkring communiceert met ouders via één kanaal, Parro. Parro is een communicatie app wat speciaal ontwikkeld is voor het onderwijs. Parro is als app te downloaden op uw smartphone of tablet/i-pad, maar ook te bekijken via de pc. U maakt een eigen account aan en de leerkracht voegt u toe als volger van een groep. Op Parro posten wij diverse dingen, van vragen, leuke weetjes, foto's van uitstapjes tot benodigdheden en huiswerk. Wij plannen met Parro ook onze ouderavonden.

De cognitieve ontwikkelingen van uw kind kunt u volgen in het ouderportaal van Parnassys. Mocht u kort iets willen bespreken kunt u evt. na school binnenlopen bij de leerkracht van uw kind.

- **Bereikbaarheid van de ouders**

Soms is het voor de school noodzakelijk onder schooltijd contact op te nemen met de ouders. Vooral als beide ouders werken, is dit soms lastig. We vragen u om uw gegevens in het ouderportaal van Parnassys up-to-date te houden. U kunt wijzigingen evt. ook doorgeven aan de groepsleerkracht van uw kind.

- **Bereikbaarheid van de school**

Wij willen een goed bereikbare school zijn. Korte berichten kunnen altijd telefonisch of via Parro worden doorgegeven. Als u een gesprek wilt hebben met een medewerker van de school dan kan dat, maar niet altijd onmiddellijk. Als u een afspraak maakt met de schoolmedewerker, dan zorgt hij of zij ervoor dat er tijd en ruimte is voor het gesprek en de voorbereiding daarvan.

Deel 4

4.1 De ondersteuning van kinderen met extra onderwijsbehoeften

Dyslexie is een specifieke leerstoornis die zich kenmerkt door een hardnekkig probleem in het aanleren van accuraat en vlot lezen en/of spellen op woordniveau, dat niet het gevolg is van omgevingsfactoren en/of een lichamelijke, neurologische of algemene verstandelijke beperking. (Stichting Dyslexie Nederland, 2016)

Dyslexie is een specifieke lees- en spellingstoornis met een neurobiologische basis die wordt veroorzaakt door cognitieve verwerkingsstoornissen op het raakvlak van fonologische en orthografische taalverwerking. Deze specifieke taalverwerkingsproblemen wijken proportioneel af van het overige cognitieve, en met name taalverwerkingsprofiel, en leiden tot een ernstig probleem met het lezen en spellen van woorden ondanks regelmatig onderwijs. Dit specifieke lees- en spellingprobleem beperkt in ernstige mate een normale educatieve ontwikkeling, die op grond van de overige cognitieve vaardigheden geïndiceerd zou zijn (Blomert, 2006b)

Bij kinderen met dyslexie is het lees-/spellingprobleem hardnekkig. De hardnekkigheid moet over een langere periode (na 20 maanden structureel leesonderwijs) en met herhaalde testafnames aangetoond worden. Dan zou er gesproken kunnen worden over (mogelijk) dyslexie. Het is belangrijk om de taalontwikkeling van een kind al vroeg te volgen en eventueel maatregelen te nemen. Kenmerken die kunnen wijzen op dyslexie signaleren we d.m.v. methodetoetsen, LOVS toetsen, ontwikkelvolgmodellen en observaties van de stamgroepleider.

Alle kinderen worden gevolgd via eenzelfde lijn waarbij we verwijzen naar het Protocol leesproblemen en Dyslexie. Het Protocol Leesproblemen en Dyslexie geeft adviezen aan scholen hoe zij kinderen met leesproblemen kunnen begeleiden en ondersteunen. Ruim de helft van de kinderen gaat met deze hulp snel en goed vooruit. Is er ondanks extra hulp toch geen vooruitgang (of te weinig vooruitgang), dan kan er sprake zijn van (ernstige) dyslexie en is het raadzaam een dyslexieonderzoek te laten verrichten. Hierin vinden we een schema waardoor duidelijk wordt welke kinderen als risicolezers gezien worden. Voor deze groep kinderen worden dan maatregelen in de groep getroffen. Deze zijn vooral gericht op het voorkomen van een achterstand.

Afhankelijk van het leesniveau zijn de eerste maatregelen: extra instructie- en oefentijd, voorinstructie/verlengde instructie of inzet van extra materialen (orthotheek, kopieerbladen, de mappen van Zelfstandig spellen, Spelling in de lift, Werkwoordspelling in de Lift, map Speciale Leesbegeleiding, computer programma's De Leesladder en Lesebanc).

Kinderen met een grotere achterstand of met hardnekkige problematiek krijgen een handelingsplan voor lezen en/of spellen. Hierin worden ook concrete doelen geformuleerd voor een kortere periode. Er wordt er intensief met het kind gewerkt.

Als de scores aanleiding geven tot zorg wordt er een analyse gemaakt van de toetsen en de observaties. Daarna zal er een plan van aanpak worden opgesteld op basis van de ondersteuningsbehoeften van het kind. Dit plan wordt vervolgens met ouders overlegd en na toestemming worden ingevoerd in de groep.

Externe hulp kan al in een eerder stadium worden ingeschakeld bij het expertisecentrum. Dit heeft meestal het karakter van consultatie. Externe hulp wordt in ieder geval ingeschakeld op het moment dat een kind ondanks alle inspanningen niet vordert of onvoldoende vordert. Op dat moment moet er gezocht worden naar een adequate aanpak, waarmee de leesontwikkeling op gang gebracht kan worden.

Externe hulp kan ook ingeschakeld worden bij een dyslexie behandelaar. Een dyslexieverklaring kan niet via school worden aangevraagd.

Als een basisschool de hardnekkigheid kan aantonen, mag de school een kind verwijzen naar een gecertificeerd orthopedagoog of psycholoog om met onderzoek dyslexie vast te stellen. Scholen dienen hierbij geëvalueerde handelingsplannen aan te leveren, waaruit blijkt dat er gedurende een periode van twee keer 20 weken (een half jaar!) minimaal drie maal twintig minuten per week extra individuele instructie is geboden. Daarnaast zal uit de resultaten van drie opeenvolgende toetsen nauwelijks vooruitgang moeten blijken.

Een kind kan worden doorgestuurd naar de gezondheidszorg wanneer hij/zij tot de zwakste 10% behoort wat betreft lezen of wanneer hij/zij tot de zwakste 16% op lezen én de zwakste 10% op spelling behoort. Dit betekent concreet dat kinderen met een V-(min)-score op lezen en kinderen met een lage D-score/V-score op lezen én een V-(min)-score op spellen - mits vastgesteld op minimaal drie opeenvolgende meetmomenten en na aanbod van extra zorg/specifieke interventies (minimaal twee interventieperioden) - kunnen worden doorgestuurd naar de zorg. (Masterplandyslexie)

Wanneer een kind een verlenging heeft gehad, zullen de scores aangepast moeten worden. De scores worden ingevoerd op de werkelijke didactische leeftijd.

Sinds 1 januari 2015 is het onderzoek en de behandeling van ernstige dyslexie opgenomen in de wet jeugdzorg bij alle gemeenten. Dit betekent dat ouders, via de school, hun kind met het vermoeden van ernstige dyslexie bij de gemeente kunnen aanmelden. Door het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs wordt dan beoordeeld of het kind in aanmerking komt voor deze vergoedingsregeling. Enkel als dit Samenwerkingsverband Passend Onderwijs het leerlingendossier van het kind goedgekeurd, krijgen ouders een verwijzing van het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin). Na het afgeven van de zogenaamde beschikking kunnen ouders hun kind aanmelden bij een praktijk met een contract bij die gemeente.

De gemeenten hebben aan de onderzoeken (en behandelingen) van dyslexie wel strenge toelatingseisen gesteld. De onderzoeken en behandelingen zijn alleen bedoeld voor kinderen met de meest ernstige vorm van dyslexie (ongeveer 3,5% van de schoolpopulatie). Daarom is bij het aanmelden een uitgebreid en nauwkeurig verslag van de school essentieel.

Ouders vullen een aanmeldformulier van een dyslexiebehandelaar in. School zorgt voor een leerlingdossier (zie bijlage 1; lees-en spellingdossier Aves). Deze documenten gaan samen met de geëvalueerde handelingsplannen en een uitdraai van het leerlingvolgsysteem naar een dyslexiebehandelaar. Het complete dossier wordt gescreend en vervolgens doorgestuurd naar de gemeente. Na goedkeuring krijgen ouders bericht en wordt het desbetreffende kind uitgenodigd voor vergoed onderzoek. De resultaten van het onderzoek worden naar ouders gestuurd (en na toestemming ook naar school) en besproken. Soms is het wenselijk dat school bij de nabespreking van een onderzoek zit.

De volgende uitslagen zijn mogelijk:

- Het kind heeft geen dyslexie; wellicht is ander onderzoek wenselijk
- Het kind heeft dyslexie, maar geen ernstige vorm en krijgt een dyslexieverklaring, maar komt niet in aanmerking voor vergoede behandeling;
- Het kind heeft enkelvoudige, ernstige dyslexie. Het krijgt een dyslexieverklaring en komt in aanmerking voor vergoede behandeling.
- Het kind heeft ernstige dyslexie, maar het is niet enkelvoudig.

De meeste dyslectische kinderen blijven, ook als zij een behandeling hebben gekregen, en zelfs als die behandeling succesvol was, zwakke lezers. Een zwakke leesteknik zal hun

hele schoolloopbaan meer of minder ernstige onderwijsbelemmeringen opleveren. Dyslectische kinderen zullen vaardigheden moeten aanleren om daarmee om te leren gaan en om oplossingen te vinden die hun belemmeringen zo veel mogelijk compenseren. Hierbij kan er gebruik worden gemaakt van de STICORDI (stimulerende, compenserende, remediërende en dispenserende) maatregelen genomen in overleg met de leerkracht, kind en ouders.

Hierbij verwijzen we naar de volgende sites:
<http://www.wilgenduin.be/images/site/dyslexie.pdf>

Per 1 januari 2022 wordt het nieuwe Protocol Dyslexie Diagnostiek en Behandeling (PDDB 3.0) ingevoerd en gaat de nieuwe versie (3.0) van de Leidraad vergoedingsregeling dyslexie van onderwijs naar zorg in.

Onderstaande koppeling verwijst naar het document waar de veranderingen in beschreven staan.

[Wijzigingen dyslexiezorg per januari 2022 - HCO](#)

Dyslectische kinderen en toetsen

Begrijpend lezen

Mogelijkheid 1, kleine aanpassingen:

Het advies is eerst te starten met kleine aanpassingen. Hiermee wordt de betrouwbaarheid en validiteit van de meting het minst beïnvloed en kunnen de resultaten beter vergeleken worden met groepsgenoten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan:

- meer tijd geven om de toets te maken
- de toets in meerdere delen afnemen
- het vergroten van de te lezen tekst van A4 naar A3
- een toets van een lager niveau afnemen dan de standaard toets van het afnamemoment (toetsen op maat).

Mogelijkheid 2, tekst van tevoren laten lezen:

U laat een leerling met ernstige leesproblemen voorafgaand aan de toetsafname de teksten zelf alvast lezen, bij voorkeur op dezelfde dag als waarop de toets wordt afgenomen. De betreffende leerling mag de bijbehorende vragen niet zien en de teksten mogen uiteraard niet worden besproken met de leerling.

Mogelijkheid 3, voorlezen of gebruik van voorlees-software:

Mochten bovenstaande aanpassingen niet het gewenste resultaat hebben, dan geeft het Masterplan Dyslexie2 aan dat bij leerlingen met ernstige dyslexie, die onvoldoende zelfstandig de tekst technisch kunnen lezen, vanaf groep 5 overgegaan kan worden op compenserende hulpmiddelen in de vorm van voorleessoftware.

Overleg met de ib-er. Maak hiervan ook duidelijk een aantekening in Parnassys!

Maak in zo'n geval alle partijen duidelijk dat de meting niet valide is, gezien de toets is voorgelezen.

• Spelling

Bij de toetsen spelling 3.0 is het naast bovenstaande aanpassingen mogelijk om een aangepaste toets te maken. Bij kinderen met een vertraagde ontwikkeling kies je de toets die qua functioneringsniveau het beste past bij de stof die het kind beheerst en aangeboden heeft gekregen. Bijvoorbeeld de E3M4 toets is een makkelijkere variant van de M4 toets.

- DMT en AVI

Niet toetsen als de kinderen in behandeling zijn bij specialist! (overleg met de dyslexiebehandelaar)

Onderstaande koppeling verwijst naar de meest recente aanpassingen (opgehaald op 03-12-2021).

[cito-flyer-hulpmiddelen-aanpassingen-lvs-toetsen-en-entreetoetsen-dyslexie-dyscalculie.pdf](#)

Hulpmiddelen en aanpassingen bij de LVS-toetsen en de Entreetoets

De LVS-toetsen van Cito zijn methode-onafhankelijk en bedoeld om leerlingen te volgen. Daardoor kun je bijvoorbeeld prestaties van een leerling vergelijken met leeftijdsgenoten. Maar ook bepalen of je groep voldoende groei doormaakt. Maar: als je de afnamecondities aanpast, kun je dan nog wel betrouwbare uitspraken doen over prestaties of groei?

- "Tim heeft vaak moeite om zijn aandacht bij de les te houden. Terwijl ik de toets Rekenen-Wiskunde afneem in de groep, neemt de intern begeleider Tim apart. Zo kan hij de toets in alle rust maken."
- "Een paar leerlingen in mijn groep hebben veel moeite met lezen. Ik neem hen apart in een groepje en lees de teksten van de toets Begrijpend Lezen voor."

Dit zijn voorbeelden van veelgebruikte aanpassingen aan de afnamecondities. Toch twijfelen sommige leerkrachten. Is het wel verstandig om te doen? Is de uitslag nu nog wel betrouwbaar?

Toetsomstandigheden versus toetsconcept

Sommige aanpassingen hebben invloed op de *toetsomstandigheden*, andere op het *toetsconcept*. Als je de *toetsomstandigheden* aanpast, meet de toets nog steeds hetzelfde concept. De score van een leerling kun je dan vergelijken met de scores van zijn klasgenoten én een normgroep. Bijvoorbeeld door leerlingen een afdeksblad te laten gebruiken bij de toets Begrijpend Lezen. Als je een aanpassing doet die het toetsconcept verandert, meet de toets iets anders dan wat bedoeld was te meten. Als je de toets Begrijpend lezen voorleest, meet je niet meer zuiver het concept 'begrijpend' lezen, maar iets dat het midden houdt tussen begrijpend luisteren en begrijpend lezen. De score van de leerling is dan niet (goed) meer te vergelijken met andere leerlingen of de normgroep.

Hulpmiddelen en overcompensatie

De leerlingen van de normgroep hebben de toetsen gemaakt onder bepaalde afnamecondities. Welke dat zijn, lees je terug in een handleiding bij een toets. Komt de situatie waarin jij de toetsen afneemt overeen met de situatie van de leerlingen van de normgroep? Dan kun je de resultaten van jouw leerlingen vergelijken met de normgroep. Het uitdelen van kladpapier mag bijvoorbeeld; de leerlingen in de normgroep gebruikten dit hulpmiddel ook. Maar geef je een leerling met dyscalculie een rekenmachine bij een LVS-toets Rekenen-Wiskunde? Of gebruikt een leerling met dyslexie bij de LVS-toets Spelling de spellingcontrole op de computer? Dan spreken we van *overcompensatie*. De leerlingen van de normgroep hebben deze hulpmiddelen ook niet gebruikt. Deze leerling heeft nu een erg groot voordeel ten opzichte van zijn klasgenoten.

Wat is ons advies?

Toets 'gewoon' waar mogelijk, en 'speciaal' waar nodig. Jij weet wat jouw leerling nodig heeft. Pak de handleiding erbij om te checken of een aanpassing die je in gedachte had een aanpassing is aan een toetsomstandigheid of aan het toetsconcept. En vraag je af of er sprake is van overcompensatie. Zo weet je of je de normgegevens kunt gebruiken voor de interpretatie van de resultaten.

Welke aanpassing je ook doet:

- overleg de aanpassing met je collega's en vraag je af: meet ik nog wel wat ik wil meten? En kan ik de normtabellen nog wel gebruiken?
- registreer de aanpassingen in je leerlingvolgsysteem, en benoem het bij een overdracht aan bijvoorbeeld een collega, een andere school of een orthopedagoog.

Toetsen bij leerlingen met dyslexie en dyscalculie

Wil je leerlingen met dyslexie en dyscalculie toetsen? Lees deze tips en stel de aanpassing(en) samen met de leerling vast, zodat je zeker weet dat hij of zij hiermee geholpen is.

LVS	Entree	Tips voor het toetsen van leerlingen met dyslexie
✓	✓	Laat de leerling de toets in een aparte, rustige ruimte maken
✓	✓ ¹	Leg vergrote teksten voor; van A4 → A3
	✓ ¹	Geef een zwart-witversie, zodat leerlingen niet afgeleid worden door de kleuren
	✓ ¹	Geef een pdf tekst naar spraak (voor groep 7 voor Kurzweil)
	✓ ¹	Geef een gesproken versie op audio-cd of Daisy-cd (groep 6) of mp3-speler (groep 7)
✓	✓	Geef een afdekblad
✓	✓	Geef een markeerstift
✓ ²	✓	Geef extra afnametijd zolang dit binnen de concentratie van de leerling past
✓ ²		Neem de toets af in meerdere delen
✓		Toets op maat door een toets van een lager niveau af te nemen, zodat de toets zo goed mogelijk aansluit bij het niveau van de leerling.
✓		Laat de leerling een toets digitaal maken, waarbij de computer de opgaven voorleest. Zo kan hij of zij in zijn eigen tempo werken.
✓ ³		Toets je niet digitaal? Lees dan de toets Rekenen-Wiskunde voor. Let hierbij op je stemgebruik. Zo voorkom je dat je het antwoord weggeeft.
✓		Neem als aanvulling op de toets Begrijpend lezen de toets Begrijpend luisteren af. Zo krijg je een beeld van het tekstbegrip van de leerling. Door deze gegevens te vergelijken kun je nagaan of de leerling alleen de technische leesvaardigheid onvoldoende onder de knie heeft, of ook moeite heeft met het begrijpen van teksten. Het maken van een taalprofiel (zie de handleiding Begrijpend lezen 3.0) helpt je daarbij.

¹ Deze variant is apart te bestellen. Voor groep 7 beschikbaar voor de modules basis en verdieping. Waarom is er wel een auditieve versie van Begrijpend lezen bij de Entreetoets? Omdat de Entreetoets vaak wordt gebruikt bij het formuleren van het schooladvies: wat is het best passende brugklatype in het voortgezet onderwijs (VO)? In het VO mogen leerlingen met een dyslexieverklaring vaak wel gebruikmaken van hulpmiddelen. Daarom mag dit ook bij de Entreetoets, hoewel het concept dus wel wordt aangepast.

² Dit raden wij af bij de toetsen AVI en DMT. Daar is 'tijd' onderdeel van het concept technisch lezen.

³ En de toets Begrijpend lezen dan? Als je deze voorleest, meet je niet meer zuiver het concept 'begrijpend' lezen, maar iets dat het midden houdt tussen begrijpend luisteren en begrijpend lezen. Als de teksten worden voorgelezen, kan de score dus niet meer vergeleken worden met de scores van klasgenoten of de normgroep. Betekent het dat je dit nooit mag doen? Nee. Er zijn (uitzonderlijke) situaties waarin je toch besluit de toetsen voor te lezen of gebruik te maken van auditieve ondersteuning zoals voorleessoftware. Meer informatie hierover vind je in het document 'Toetsen van begrijpend lezen bij dyslectische leerlingen' van Masterplan Dyslexie, Stichting Dyslexie Nederland en Cito.

Tips voor het toetsen van leerlingen met ernstige reken-wiskunde problemen en dyscalculie

Dyscalculie is een gevarieerde stoornis. De problemen kunnen zich op verschillende fronten voordoen en de oorzaak verschilt: bij veel leerlingen zit het probleem in het inzicht in de structuur van getallen, bij anderen in automatiseringsproblemen. Door deze variatie is er niet één oplossing of hulpmiddel dat voor alle leerlingen effectief is. Onderzoek moet uitwijzen of er echt een effect is en voor welke leerlingen dit wel en niet zinvol is.

LVS	Entree	Tips voor het toetsen van leerlingen met ernstige reken-wiskunde problemen en dyscalculie
	✓ ⁴	Pdf tekst naar spraak (voor groep 7 voor Kurzweil)
	✓ ⁴	Gesproken versie op audio-cd of Daisy-cd (groep 6), en mp3-speler (groep 7)
✓		Toets op maat, zodat de toets goed mogelijk aansluit bij het niveau van de leerling.
✓		Neem de toets af in meerdere delen
✓	✓	Geef extra afnametijd, zolang dit binnen de concentratie van de leerling past
✓		Laat de leerling een toets digitaal maken. Zo kan hij of zij in zijn eigen tempo werken en de opgaven eventueel laten voorlezen.
✓		Lees papieren varianten van een toets voor. Let hierbij op je stemgebruik. Je voorkomt daarmee dat je het antwoord weggeeft.

⁴ In de LVS-toets groep 8 is een aparte taak opgenomen waarbij een rekenmachine gebruikt moet worden. Bij de andere taken en toetsen raden wij een rekenmachine af. Deze zijn namelijk genormeerd zonder rekenmachine. Ook is er sprake van overcompensatie én mis je informatie voor het vaststellen van het onderwijsaanbod: kan een leerling nu écht goed optellen over het tiental of kan hij dat goed uitrekenen met een rekenmachine?

Waarom mag een leerling met dyslexie de Entreetoets wél met hulpmiddelen maken en leerlingen met dyscalculie niet? De Entreetoets wordt vaak gebruikt bij het formuleren van het schooladvies: wat is het best passende brugklatype in het voortgezet onderwijs (VO)? Leerlingen met dyscalculie zullen in het VO niet veel vaker een hulpmiddel mogen inzetten dan leerlingen met dyslexie. Daarnaast is het effect van de inzet van de rekenmachine nog onbekend én zal er sprake zijn van overcompensatie.

Zie ook:

https://www.cito.nl/-/media/files/ve-en-po/cito_afnemen_toetsen_dyslexie.pdf?la=nl-NL&hash=D806A0DDF7089EE7E1A3A09A92180F287A6E3692

https://www.cito.nl/-/media/files/ve-en-po/cito_begrijpend_lezen_toetsen_bij_dyslectische_leerlingen.pdf?la=nl-NL&hash=0384A3D69ABF49A9EC3BDDE5038A1F2264CE5E3A

Tip:

<https://www.yoleo.nl/#>

Yoleo motiveert kinderen om wel te lezen!

Hoe krijg je kinderen die niet van lezen houden met hun neus in de boeken? Door lezen leuk te maken! Met Yoleo verdien je leespunten die je kunt gebruiken om je virtuele kamer in te richten. Lezen met Yoleo is ook makkelijk. Doordat de tekst wordt getoond en voorgelezen. Een soort karaoke dus. Duizenden kinderen maken al met veel plezier gebruik van Yoleo.

4.2 De ondersteuning van kinderen met extra onderwijsbehoeften als gevolg van ernstige rekenproblemen

Werkdefinitie volgens ERWD

Ernstige rekenwiskunde-problemen ontstaan wanneer het gedurende langere tijd niet lukt om de juiste afstemming te realiseren van het onderwijsaanbod op de onderwijsbehoeften van de leerling.

Wij spreken van dyscalculie als ernstige rekenwiskunde-problemen ontstaan ondanks tijdig ingrijpen, deskundige begeleiding en zorgvuldige pogingen tot afstemming. De problemen blijken hardnekkig te zijn. De rekenwiskundige ontwikkeling van de leerling wordt waarschijnlijk belemmerd door kindfactoren.

Volgens het Protocol ERWD omvat het reken-wiskunde verschillende stappen.

Hieronder worden de stappen uiteengezet; (Bladzijde 237 t/m 244)

Stap 1: Rekenbeleid en zorgbeleid. De school heeft het beleidsplan rekenen-wiskunde op zes onderdelen beschreven.

Aandachtspunten voor de school

Reken beleid en zorgbeleid

- Visie, organisatie, ondersteuning, invulling
- Procedure bij individuele rekenproblemen
- Beeld deskundigheid team
- Ondersteuning leerkrachten
- Beschrijving contacten met ouders

Stap 2: Het leerling- en onderwijsvolgsysteem (LOVS). De school volgt nauwlettend de ontwikkeling van de leerlingen met behulp van een operationeel leerlingvolgsysteem.

Signalering

Vroegtijdig preventie en signalering (stap 3)

Extern

Fase rood (stap 7): aanvraag extern onderzoek - voor kinderen bij wie 6 maanden individuele begeleiding onvoldoende vruchten heeft afgeworpen. (Let op: stap 1 - 6 uit het ERWD; bladzijde 237 3n 238 zijn volledig doorlopen.) - formulieren invullen ouders en school - beschrijving begeleidingstraject - ouders in samenwerking school vragen onderzoek aan.	School Ouders
Fase rood: extern onderzoek (stap 8) - ll moet over volgende IQ beschikken - hardnekkigheid - discrepantie - problemen vanaf verwerving basisvaardigheden getallen en bewerken - achterstand - uitkomst: handelingsadvies: onderwijsbehoeften, perspectief, meedenken concrete invulling - bespreking met ouders en school	GZ (NIP) geregistreerd psycholoog/orthopedagoog diagnostische bevoegdheid Ouders Leerkracht, IB, interne rekenexpert
Fase rood: begeleiding (stap 9) - intensief begeleidingstraject, handelingsplan - verantwoordelijkheid school, wie coördineert - vorderingen bijhouden - na half jaar evaluatie met externe onderzoeker - vooruitgang: oranje, - nauwelijks vooruitgang: dyscalculieverklaring	IB, leerkracht, interne rekenexpert i.o.m externe rekenexpert
Terug naar oranje (stap 10a) - nog intensieve begeleiding voortzetten	
Fase rood dyscalculieverklaring (stap 10b) - pas vanaf groep 6 - IQ moet voldoende zijn (70-85) - Levenslang geldig - Faciliteiten: deskundige begeleiding, 30 min meer toets tijd, rustige werkplek, inzet rekenmachientje	GZ psycholoog (NIP) NVO orthopedagoog generalist met diagnostische bevoegdheid en specialist in rekenen
Overdracht VO (stap 11) - Beschrijving vorderingen tot waar gekomen - Beschrijving specifieke begeleiding - Warme overdracht - Ouders intakegesprek op VO	School Ouders

Relevante links / contactpersonen

Contactpersonen:

Orthopedagoog IJsselgroep, Expertiseteam, Rekenspecialisten.

Literatuur / links:

Protocol ERWD BAO SBO SO

Door Mieke van Groenestijn, Ceciel Borghouts en Christien Janssen, 2011

<http://www.volgens-bartjens.nl/nl/nvorwo/projecten/informatie-project-erwd/downloads-erwd/>

Voor ouders:

<http://www.balansdigitaal.nl/stoornissen/dyscalculie/dyscalculie-op-school/protocol-erwd1/>

Link naar fundamentele doelen SLO:

<http://www.slo.nl/primair/leergebieden/rekenen/minimumdoelen/>

Uitleg handelingsmodel en drieslagmodel door Korstiaan Karels

<https://wij-leren.nl/rekenprocesinderekenles>

Diagnostische toetsen (te leen bij de Klimboom):

- UGT-R
- Tedimath screeningsinstrument (< gr. 6)
- Zareki screeningsinstrument (gr. 6-8)
- Rekenmuurtje toevoegen
- Start rekenen (Cindy vragen, lln naar Pro)
- Rekenroute bij pluspunt (opvolger Maatwerk)
- Passende perspectieven

4.3 Ondersteuning van kinderen met extra onderwijsbehoeften als gevolg van gedrag

De school werkt vanuit de 1 zorgroute.

Voor het individuele kind met behoefte aan intensievere ondersteuning geldt het volgende:

1. Signalering: (inzicht)

- Vanuit bevindingen van ouders en leerkracht. Bij jonge kinderen kan een beroep worden gedaan op de informatie vanuit “Klaar voor de start” (Startpunt) of Peuterinzicht.
- Observaties door leerkracht en / of intern begeleider
- Informatie verzamelen uit verslaglegging Integrale Vroeghulp, zorgteam en / of leerlingvolgsysteem.
- Observaties vanuit het expertiseteam (beeldcoach, gedragspecialist enz.)

2. Wat heeft dit kind specifiek nodig ? (overzicht)

Passend onderwijs, voor kinderen met gedragsproblematiek, vraagt om het optimaliseren van alle omgevingsfactoren van het kind. Dit heeft overleg en afstemming nodig tussen school, thuis en indien wenselijk met externen.

Uitgaan van onderwijsbehoeften van dit kind (zie groslijst 9, 1-zorgroute) is hierbij leidend.

3. Ondersteuningsmogelijkheden van de school: (uitzicht)

Handelings Gerichte Proces Diagnostiek (HGPD) : De leerkracht formuleert, eventueel in overleg met de intern begeleider, hierbij een gerichte hulpvraag volgens het HGPD model. Hierin worden te behalen doelen gesteld (SMART geformuleerd) over een vastgesteld termijn in een plan. Deze wordt geëvalueerd na afloop van de vastgestelde termijn.

Indien geringe/ geen vooruitgang zijn er de volgende opties (niet perse in deze volgorde)

- Leerlingconsultatie met de aan de school verbonden orthopedagoge. Hieruit kunnen onderzoeken voortkomen, denkende aan capaciteitenonderzoek (IQ) en/ of psychodiagnostisch onderzoek. Dit naar aanleiding van een gerichte hulpvraag en of overleg CJG -Zorgteam.
- Inschakelen specialist uit het Expertisenetwerk. (zie bijlage)

- Inschakelen logopedie, fysiotherapie, etc.
- Ouders contact laten opnemen met een klantmanager, c.q. met toestemming van de ouders contact opnemen met een klantmanager
- Ondersteuningsteam, waarbij op aanvraag externen uitgenodigd kunnen worden voor een ronde tafelbespreking. Bijvoorbeeld School Maatschappelijk Werk, Jeugdpolitie, Intensieve Pedagogische Thuiszorg (I.P.T.), Intensieve Pedagogische Gezinsbegeleiding
- (I.P.G.),GGZ instellingen of de leerplichtambtenaar.
- In situaties met pestgedrag is er een specifieke aanpak nodig, bijvoorbeeld volgens de stappen van 'Van Pesten naar samenwerken', PBS, Kanjertraining of KIVA.

In overleg met de betrokkenen kan er eventueel een aanmelding volgen bij de TC voor plaatsing op speciaal onderwijs of speciaal basisonderwijs. Er wordt dan een toelatingsverklaring aangevraagd.

Literatuur voor de leerkracht/ intern begeleider

1. HGPD ; N. Pameijer
2. Interactiewijzer ; R. Verstegen, H. Lodewijks
3. Gespreksvoering met kinderen; M. Delfos
4. Pedagogische adviezen voor speciale kinderen ; Trix van Lieshout.
5. Pravoo-gedragsorthotheek, Luc Koning
6. Gedragsverandering binnen en buiten de klas ; Krab, Engelen -Snaterse e.a.
7. Groepsplan gedrag; Kees van Overveld.
8. Geef me de 5; C. de Bruin
9. Kinderen in de Syndroom mix ; Martin L. Kutscher
10. Ongewild lastig, M. Baard
11. Van Pesten naar samenwerken, Sue Young
12. Kinderen met ernstige problemen van Marleen Haxe, Kitty Nijboer en Harrie Velderman
13. 1 -zorgroute
14. Teken je gesprek (Adinda de Vreede)

Signaleringslijsten:

1. Observatie en registratiesysteem DORR.
2. Observatielijst Schatkist
3. ZIEN (LVS behorend bij Parnassys)
4. Leerlijnen jonge kind
5. Onderbouwd
-
-

Bijlages:

- Groslijst 1- zorgroute
- Overzicht expertiseteam

4.4 De ondersteuning van kinderen met extra onderwijsbehoeften als gevolg van hoogbegaafdheid

De school werkt vanuit het beleidsstuk “Passend onderwijs en excellente en (hoog)begaafde leerlingen”. We hanteren het DHH-protocol.

1. Signalering:

Bij signalering wordt onderscheid gemaakt tussen groepssignalering en individuele signalering.

- Groepssignalering (Quickscan DHH)

Door het invullen van de quickscan krijg je als leerkracht snel een overzicht welke leerlingen in je groep mogelijk (hoog)begaafd zijn. De leerkracht krijgt, door per leerling een aantal vragen te beantwoorden, een groepsoverzicht van leerlingen voor wie verder onderzoek (signalering of diagnostiek) wenselijk is.

Ieder schooljaar wordt de groepssignalering gedaan in de groepen 1, 3 en 5.

In de groepen 1 en 3 wordt deze 6 weken na instroom gedaan, in groep 5 aan het eind van het schooljaar. Er wordt gebruik gemaakt van de groepssignaleringslijst.

- Individuele signalering (DHH)

Individuele signalering vindt plaats indien:

- De leerling opvalt in de groepssignalering;
- De leerling gedurende langere tijd opvallend hoge prestaties behaalt;
- De ouders van de leerling signalen af geven waaruit valt op te maken dat hun kind mogelijk hoogbegaafd zou kunnen zijn;
- De leerkracht signalen van de leerling opvangt waaruit valt op te maken dat de leerling mogelijk hoogbegaafd zou kunnen zijn.

bij instroom:

- Tijdens het aanmeldingsgesprek met de ouders van een nieuwe leerling zijn er indicaties dat de leerling mogelijk een ontwikkelingsvoorsprong heeft;
- Indicaties uit externe informatiebronnen zoals peuterspeelzaal, onderwijskundig rapport na overstap van een andere school, schoolarts en/of consultatiebureau.

2. Wat hebben deze leerlingen specifiek nodig in de groep?

In de module Diagnostiek van het DHH worden nieuwe gegevens over een leerling verzameld om op basis daarvan een conclusie te trekken over de veronderstelde capaciteiten van de leerling en zijn specifieke leer- en begeleidingsbehoeften. Er wordt een beslissing genomen over de te bieden leerlingbegeleiding met deze gegevens, samen met de conclusies uit observaties, overleg met leerkracht en IBER, een gesprek met de leerling, een gesprek met ouders en eventuele aanvullende gegevens van externe deskundigen.

Via het DHH kunt u binnen module 3 ‘leerlingbegeleiding’ gebruik maken van de leertrajectkaart en begeleidingstrajectkaart, die zijn opgenomen in het protocol. Op de leertrajectkaart geeft u alle maatregelen weer op didactisch gebied, en op de begeleidingstrajectkaart geeft u weer welke aandachtspunten er zijn in het functioneren van de leerling. Bij de begeleidingstrajectkaart worden de resultaten van de vragenlijst diagnostiek weergegeven, zodat u deze niet terug hoeft te zoeken.

De leerlingbegeleiding bestaat uit compacten en verrijken van de reguliere leerstof.

Er kan gekozen worden voor individueel of schoolbreed compacten. Er zijn richtlijnen ter ondersteuning vanuit DHH en SLO in het beleidsstuk toegevoegd.

3. Wat zijn aanvullende aandachtspunten voor de school?

Voor vervroegde doorstroming wordt aangeraden om de stappen van de versnellingswenselijkheidlijst door te lopen.

Er is inmiddels een nieuwe versnellingswijzer ontwikkeld: Versnellen zonder drempels (door BCO Onderwijsadvies, IJsselgroep educatieve dienstverlening & Centrum voor begaafdheidsonderzoek

Nijmegen).

Link:

http://www.schoolaanzet.nl/fileadmin/contentelementen/school_aan_zet/Opbrengsten_CfP_2013-2014/Versnellingswijzer.pdf

4. Verwijzing naar relevante info/ links/ publicaties

Beleidsstuk “Passend onderwijs en excellente en (hoog)begaafde leerlingen”

Leermiddelenlijst (bijlage 5B van beleidsstuk HB)

Beheerderslijst scholen DHH

Site: <http://www.dhh-po.nl/>

Site: <https://talentstimuleren.nl/> (informatiepunt Onderwijs & Talentontwikkeling SLO)

5. Contactpersonen

- voorzitter netwerk coordinatoren Hoogbegaafdheid: Greetje Kruidhof
- specialist hoogbegaafdheid Aves: Jeanet Bollema

4.5 De ondersteuning van kinderen met extra onderwijsbehoeften als gevolg van auditieve- communicatieve beperkingen

1. Signalering:

- Snellijst (Spraak- en taal Normen Eerste Lijns Gezondheidszorg)- voor leerlingen bij binnenkomst op de basisschool
- Observatielijst voor de taalontwikkeling van kinderen in de klas
- Autisme Spectrum Stoornissen: signaleringslijsten t.a.v. inadequaat taalgebruik, onderwijsbeperkingen en slecht taalbegrip.

2. Wat hebben deze leerlingen specifiek nodig in de groep?

3. Wat zijn aanvullende aandachtspunten voor de school?

Sub 2 en 3:

Wanneer uit de signalering blijkt dat een leerling op auditief- communicatief gebied een extra ondersteuningsbehoefte heeft, kijken de leerkracht en de lb-er samen naar de ‘Handleiding voor leerlingen met auditief- communicatieve ondersteuningsbehoefte’.

Zie de bijlage.

Hieruit kunnen zij samen doelen opstellen in een ondersteuningsplan/ HP en daarin de specifieke onderwijsbehoefte- en aandachtspunten voor die leerling omschrijven.

Wanneer na een half jaar de handelingsverlegenheid toeneemt is het mogelijk contact op te nemen met de volgende expertisemogelijkheden:

- Regionaal Expertisecentrum Noord- Nederland. www.rec2noordnederland.nl
- Steunpunt autisme: www.recflevoland.nl . Voor informatie en advies ASS- leerlingen met een auditief en communicatieve ondersteuningbehoefte.

4. Verwijzing naar relevante info/ links/ publicaties

Zie bijlagen:

- Snellijst- voor leerlingen bij binnenkomst op de basisschool
- Observatielijst voor de taalontwikkeling van leerlingen in de klas
- Signaleringslijst: kenmerkende taalaspecten met betrekking tot leerlingen met een autisme spectrum stoornis
- ‘Handleiding voor leerlingen met een auditieve en communicatieve ondersteunings- en/ of onderwijsbehoefte’ van basisschool De Voorde Rijswijk- een school voor kinderen met auditieve en/ of communicatieve beperkingen Zie www.scoh.nl/voorde voor verdere ondersteuningsformulieren.

- Indicatiecriteria en dossiersamenstelling voor: dove en meervoudig gehandicapte kinderen, voor kinderen met ernstige taal- spraakmoeilijkheden (ESM) en voor slechthorende kinderen (SH).
- Praktijkadviezen, doelstellingen en middelen t.b.v. een HP gericht op communicatieve redzaamheid voor ESM- kinderen.

5. Contacten voor info:

zie folder : 'Regionaal expertisecentrum Noord- Nederland' of www.rec2noordnederland.nl
en/ of telefoon: 050- 5331931

4.6 De ondersteuning van kinderen met extra onderwijsbehoeften als gevolg van visuele beperkingen

1. Signalering

In de meeste gevallen zal een leerling via de ouder onder begeleiding op school komen. Het gaat dan om leerlingen, die vanaf de geboorte blind of slechtziend zijn of door een ziekte blind of slechtziend zijn geworden. Het kan zijn dat een leerling op de basisschool een oogziekte krijgt waardoor het blind of slechtziend wordt. In al deze gevallen is er specifieke hulp noodzakelijk. In Nederland is dat wettelijk geregeld. **Het is belangrijk bij in alle gevallen, dus ook bij twijfel of minder opvallende afwijkingen vroegtijdig PAB via Bartiméus in te schakelen.**

2. Wat is specifiek nodig?

Er zijn meerdere mogelijkheden. Veelal zal hulp vanuit Bartiméus of Visio mogelijk zijn.

Aanmelding via Bartiméus (www.bartimeusonderwijs.nl/onderwijs).

Toelating tot het onderwijs en de ambulante onderwijskundige begeleiding

De toelating tot ons speciaal onderwijs en de ambulante onderwijskundige begeleiding is wettelijk geregeld en is in handen van de Commissie van Onderzoek. Kinderen met een visuele beperking die hen belemmert in het onderwijsleerproces, komen in aanmerking voor onderwijs of begeleiding door Bartiméus Onderwijs. De Commissie van Onderzoek houdt zich aan de richtlijnen van de Wereldgezondheidsorganisatie, die aangeven wanneer een kind blind of slechtziend is.

Een maatschappelijk werker, die deel uitmaakt van de Commissie van Onderzoek, heeft bij aanmelding een gesprek met u als ouders, daarna wordt u met uw kind uitgenodigd voor een aantal onderzoeken, zoals een oogheelkundig onderzoek, een psychologisch onderzoek en/of een observatie in de school. De Commissie van Onderzoek bespreekt de onderzoeksresultaten, bepaalt of er een indicatie is voor onderwijs of ambulante onderwijskundige begeleiding en formuleert een advies. Zij doet dit in samenwerking met de sectoren Wonen en Dienstverlening van Bartiméus. Het voordeel van die samenwerking is, dat het onderwijs, de begeleiding thuis en eventueel het wonen op de woongroep goed op elkaar worden afgestemd. Bij het formuleren van een advies gaan wij zoveel mogelijk uit van de gedachte: gewoon onderwijs waar dat kan, speciaal waar het nodig is. Wij bespreken het advies met u en bekijken de mogelijkheden. U, als ouder, neemt de uiteindelijke beslissing.

Soms blijkt gaandeweg dat wij als Bartiméus Onderwijs toch niet de goede plek zijn om aan de hulpvraag van uw kind tegemoet te komen. In dat geval gaan wij met u in overleg, of u met ons, om samen naar de juiste plaats te zoeken.

Aanmelding via Visio (www.visio.org)

Leerlingen met visuele functiestoornissen die belemmerend zijn voor het onderwijsleerproces en de participatie in onderwijsleeractiviteiten, kunnen worden aangemeld bij Koninklijke Visio. Na de aanmelding worden verschillende oogheelkundige onderzoeken verricht en gegevens verzameld. De Commissie van Onderzoek beoordeelt

of een kind een dusdanige beperking in de visus ondervindt dat het wordt toegelaten tot het onderwijs of de ambulante onderwijskundige begeleiding van Koninklijke Visio.

Begeleiding in regulier onderwijs

Met begeleiding in het reguliere onderwijs, ambulante onderwijskundige begeleiding, maakt Visio het mogelijk dat een blind of slechtziend kind samen met zijn vriendjes naar een basisschool in de buurt kan gaan. Op deze manier kan het kind in de natuurlijke leefomgeving naar school, het kan een eigen vriendenkring opbouwen in de nabijheid van zijn woonplek en het kan stapsgewijs leren om zelfstandig naar school te gaan.

Uitgangspunt is: regulier waar het kan, speciaal waar het moet.

3. Aanvullende aandachtspunten

Informatie is te vinden via de websites van Visio en Bartiméus:

- www.visio.org

- www.Bartimeusonderwijs.nl

4. Verwijzing naar relevante links en publicaties

www.leraar24.nl/dossier/1448

www.cito.nl/.../toetsen_speciale_leerlingen/cluster1.aspx

www.speciaalonderwijs.wordpress.com/category/clusters/cluster-1

www.eduvip.nl voor praktisch verwijzing m.b.t. cursusaanbod en praktische tips

5. Contactpersonen

Bartiméus

Bartiméus Infolijn via nummer 088 - 88 99 888

info@bartimeus.nl

Hoofdvestiging

Van Renesselaan 30a

3703 AJ Zeist

+31 30 6982216

AOB Zwolle

Docter Hengeveldweg 2

8025 AK Zwolle

088 - 88 99 888

Visio

• Noord-Nederland

088 585 85 85

aobharen@visio.org

4.7 De ondersteuning van kinderen met extra onderwijsbehoeften als gevolg van lichamelijke en/of motorische beperkingen

Signalering

- Vanaf de geboorte lichamelijke beperking in dat geval wordt het gemeld via de ouders
- Observaties door leerkracht of door warme overdracht voorschools
- Bij jonge kinderen kan een beroep gedaan worden op Integrale Vroeghulp.
- Screening door de fysiotherapeut en/of ergotherapeut.
- Signaleringslijsten Moor kids fysiotherapie (bijlage)

Wat hebben deze kinderen specifiek nodig in de groep?

- Begeleiding van de leerlingen naar weerbaarheid en een reëel en positief zelfbeeld.
- Een fysiotherapeut die het kind al begeleidt kan adviezen en tips geven om met het kind om te gaan op school.
- Aanpassen van het schrijfonderwijs (evt blokschrift) en/of compenserende materialen ICT. De ergotherapeut kan hierin adviseren.
- Aangepast meubilair, motorisch ondersteunende materialen, aanpassingen in de ruimte. De ergotherapeut kan hierin adviseren.
- Aanpassingen binnen de gymlessen zodat het kind zich al bewegend kan ontwikkelen op motorisch en sociaal-emotioneel gebied in overeenstemming met zijn mogelijkheden. De specialist bewegingsonderwijs van de Twijn kan hierin adviseren.

Binnen het samenwerkingsverband is een ambulante begeleider van de Twijn beschikbaar die de school op maat kan ondersteunen bij vragen rond deze doelgroep.

Inzet ambulante begeleider:

- Informatie geven over de aard van de beperking en/of ziekte van de leerling en de consequenties voor het onderwijs
- Voorlichting geven en adviseren over ondersteunende programma's, lee- en hulpmiddelen, aangepast meubilair
- Observatie uitvoeren en adviezen geven
- Speciale programma's ontwikkelen
- Plannen en protocollen opstellen
- Leerkrachten, schoolteams ondersteunen

De ambulante begeleider kan een groot aantal disciplines inzetten:

- orthopedagoog (in sommige, specifieke situaties)
- ergotherapeut
- specialist bewegingsonderwijs
- verpleegkundige
- schrijfspecialisten

De beweegcoach van Carrefour kan de leerlingen helpen om een passende sport- en beweegplek te vinden.

Verwijzingen naar relevante links / publicaties

www.detwijn.nl/expertise

Op de website van de Twijn worden workshops/trainingen aangeboden en kunnen materialen geleend worden.

www.mee.nl

MEE ondersteunt mensen met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of een beperking door een chronische ziekte, niet aangeboren hersenletsel of autisme? Bij MEE kunt u terecht met uw vragen over opvoeding & ontwikkeling, leren & werken, samenleven & wonen en regelgeving & geldzaken.

www.tgv-emmeloord.nl

Clubextra, Sporten voor kinderen met een motorische achterstand.
Aanmelden kan via stichting Carrefour of sportservice Flevoland

Boek: "...en ik dan juf...?", bewegingsonderwijs aan leerlingen met een motorische beperking
Een gezamenlijke uitgave van REC Noordoost Nederland cluster 3, School Lindensteijn (Beetsterzwaag), Onderwijscentrum Het Roessingh (Enschede) en Mytylschool De Twijn (Zwolle).
Het gaat uit van de volgende doelstelling voor het bewegingsonderwijs: "de leerling te stimuleren zich al bewegend te ontwikkelen op motorisch en sociaal-emotioneel gebied in overeenstemming met zijn mogelijkheden". Te bestellen via Rec Noordoost Nederland secretariaat@recno3.nl

Boek: "kleine botjes" , boek over groeistoornissen

www.kindmethandicap.nl

Tips, ervaringen en webwinkel voor ouders met een kind met een (meervoudige) beperking.

www.toys42hands.nl

Speelgoed, waarmee kinderen spelenderwijs leren en gestimuleerd worden beide handen te gebruiken.

www.deschrijfvriend.nl

Webshop met materialen voor schrijfonderwijs.

info@ergotherapiepraktijknop.nl

Eerstelijns ergotherapie voor kinderen. Er kan tevens advies gevraagd worden over materialen en adviezen in de klas.

BOSK (vereniging van motorische Gehandicapten en hun ouders)

info@bosk.nl - www.bosk.nl

Methode schrijven leer je zo

www.schrijvenleerjezo.nl

1. Contactpersonen:

De Twijn

Correspondentieadres:

Postbus 30190, 8003 CD Zwolle

info@detwijn.nl

Arianne de Vries is onze ambulant begeleider - a.devries@ooz.nl

Kinderfysiotherapeuten Noordoostpolder Fysiotion

Urkerweg 1

8303BX, EMMELOORD

Telefoon: 0527-637325

Praktijk voor fysiotherapie & kinderfysiotherapie Kleijn

De Klamp 85, 8308 CD Nagele

0527 652 931

www.fysiotherapiekleijn.nl

Kinderfysiotherapie Moor Kids

www.moor-kids.nl

Telefoon 038-4204737

Praktijk in Emmeloord en Urk, ook op locatie

Ergotherapiepraktijk N.O.P.

Mevrouw T. A. Post Ergotherapeut

Europalaan 40a
8303 GJ Emmeloord
06-13729411
info@ergotherapiepraktijknop.nl

Sport Extra Emmeloord

Voor inlichtingen en aanmelding voor Club Extra kan met contact opnemen met:
Stichting Carrefour tel. 0527 -630000
Sportservice Flevoland tel. 0320-251113
Beweegcoach Carrefour:
Friso Bakker frisobakker@carrefour.nu

4.8 De ondersteuning van ZML-kinderen

1. Signalering

- Er is sprake van een matige of licht verstandelijke beperking.
- IQ tussen 55 en 70.
- Er is sprake van een geringe sociale redzaamheid. (psychodiagnostisch onderzoek door psycholoog/orthopedagoog)
- Er is sprake van tekortkomingen in leer- en taakgedrag OF van zeer geringe schoolvorderingen:
  - 1: kinderen tot 8 jaar: zeer geringe vooruitgang gedurende een jaar in werkhouding, taakgerichtheid, aandacht en motivatie.
  - 2: Kinderen van 8 t/m 11 jaar: zeer geringe vooruitgang gedurende een jaar bij 2 van de volgende 3 didactische gebieden: technisch lezen en/of spelling (telt samen voor 1), begrijpend lezen en rekenen (recente didactische gegevens van minimaal twee toets momenten, waarbij het laatste toets moment niet langer is geleden dan een jaar.
  - 3: Kinderen vanaf 12 jaar: schoolvorderingen die niet verder gaan dan de beheersing van de lesstof t/m eind groep 3 van de basisschool.

Bovengenoemde signaleringen zijn vastgelegd in een verslag, dat is opgesteld door een erkend onderzoeker (psychiater, GZ-psycholoog, Klinisch psycholoog, NIP-kinderpsycholoog, Orthopedagoog Generalist).

Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn nog:

1. Een goedgekeurde test, zoals WISC of SON 2 ½ -7, dient afgenomen te zijn.
2. Het onderzoek mag niet ouder zijn dan 2 jaar.
3. Het verslag moet voorzien zijn van datum, naam, functie, en handtekening v/d onderzoeker.

2. Wat hebben deze kinderen specifiek nodig in de groep?

Passend Onderwijs voor leerlingen met een verstandelijke beperking is onderwijs dat kijkt naar de mogelijkheden van de leerling en zorgt voor onderwijs op maat. Voor de ene leerling is dat het beste te realiseren op een reguliere school, voor andere leerlingen op een speciale school. Het opstellen van een ontwikkelingsperspectief is een belangrijk onderdeel van de onderwijsloopbaan van leerlingen met een verstandelijke beperking. Er wordt gekeken naar de te verwachten doelen die een leerling kan halen binnen het onderwijs en met passende ondersteuning. Er moet dus een toereikende zorgstructuur nodig.

3. Aandachtspunten voor de school

Deskundigheid

De school biedt individuele aandacht tijdens de gehele onderwijstijd. De medewerkers hebben specialistische kennis over verstandelijke beperkingen en de gevolgen daarvan. Ook de professionele houding van de medewerkers is hierop afgestemd. De school beschikt over een medewerker met een Master SEN opleiding die gespecialiseerd is in het begeleiden van leerlingen met een beperkt IQ.

Aandacht en tijd/Voorzieningen

Er zijn permanent assistenten in de klas beschikbaar. Er is tijd en ruimte voor individuele aanpak en therapie. De methodes zijn aangepast op de kerndoelen ZMLK. Er is tijd en ruimte voor oefenmogelijkheden gericht op werk, vrije tijd en goed burgerschap, gerelateerd aan de doelen uit het ontwikkelingsperspectief voor de kinderen.

Gebouw

De school beschikt over geschikte verzorgings- en therapieruimtes, waaronder snoezelruimtes. Er zijn lokalen die gericht zijn op werken, wonen en vrije tijd. Sanitaire ruimtes, verkeersruimtes en speelruimtes zijn afgestemd op de mogelijkheden en beperktheden van de leerlingen.

Samenwerking

De medewerkers van de school werken nauw samen met de ouders, Jeugdzorg, zorginstellingen, therapeutische omgevingen, MEE, naschoolse en logeeropvang. Er is nagenoeg altijd sprake van Eén kind, één plan (EKEP), dus intensieve samenwerking tussen zorg en onderwijs.

4. Verwijzingen naar relevante links:

www.zonnebloemschool.nl. Op deze site staan ook de Doelenboeken LWC, VSO en SO.

5. Contactpersonen

- Aart Reussing, directeur Zonnebloemschool. Aart.reussing@zonnebloemschool.nl
- Maaïke Kieft, adjunct-directeur Zonnebloemschool. Maaïke.kieft@zonnebloemschool.nl

Frekie

*Wanneer 's middags om vier uur, onze schoolbel was gegaan
En we gingen voetbal spelen, dan kwam Freek er altijd aan
Frekie woonde in de buurt, maar zat niet op onze school
Hij was een imbeciele jongen.....een mongool*

Refrein:

*Frekie-Frekie
He jongens daar is Frekie*

*Meestal riep er iemand wel: "Kom maar, Frekie, doe maar mee"
Welke kant 'ie moest schoppen, daarvan had 'ie geen idee
Maar we legden dan de bal, op twee meter van 't doel
En we riepen: "Schieten Frekie" en hij trok een ernstig smoel*

Refrein:

*Als 't raak was, dook de keeper mooi naar de verkeerde kant
En 't was goal en dan was Frekie kampioen van Nederland
Misschien vind je Frekie zielig, maar dat is 'ie niet voor mij
Want ik zag nog nooit een jongen die zo blij kon zijn als hij*

Refrein: (3x)

Tekst: Willem Wilmink (1977)
Muziek: Harry Bannink
Gezongen door: Joost Prinsen

4.10 De ondersteuning van kinderen met extra onderwijsbehoeften als gevolg van (langdurig) ziekte

Signalering

In 1999 werd de Wet Ondersteuning Onderwijs Zieke Leerlingen (WOOZ) van kracht. De wet regelt dat leerlingen uit het primair, voortgezet en beroepsonderwijs die ziek zijn, recht hebben op adequaat onderwijs. Iedere school krijgt te maken met leerlingen die tijdelijk niet naar school kunnen komen omdat ze ziek zijn. De aard van de ziekte kan heel verschillend zijn: een griepje, een levensbedreigende ziekte, een ongeval, een chronische ziekte of psychosomatische klachten. Het is als school goed om afspraken te maken hoe te handelen wanneer een dergelijke situatie zich voordoet.

Specifieke behoeften

De verantwoordelijkheid voor het onderwijs aan een leerling, ziek of niet, ligt altijd bij de school waar de leerling staat ingeschreven. Voor leerlingen die langdurig en/of chronisch ziek zijn, kan de school ondersteuning aanvragen van een consulent ondersteuning onderwijs zieke leerlingen werkzaam bij een onderwijsbegeleidingsdienst of bij een educatieve voorziening van een academisch ziekenhuis. Aan deze ondersteuning zijn geen kosten verbonden.

Een consulent ondersteuning onderwijs zieke leerlingen kan de school helpen bij het opstellen en uitvoeren van een begeleidings-/handelingsplan voor de zieke leerling, ook als een leerling met een chronische ziekte wel in staat is naar school te gaan. Een consulent kan samen met de ouders en de school in kaart brengen wat het kind in relatie tot zijn / haar ziekte aan kan en welke onderwijsbehoeften er zijn. Er kan ook informatie gegeven worden over de mogelijke gevolgen van de ziekte, medicatie en/of de behandeling op leren en/of gedrag en de consulent kan in beperkte mate het onderwijs aan de zieke leerling verzorgen.

Een leerling kan tijdens zijn / haar ziekte medische zorg nodig hebben. De school kan met de ouders bespreken wie die zorg geeft. Daarnaast wordt er met het kind een kindgesprek gevoerd om de verantwoordelijkheid van het kind aan te spreken.

De school kan zorgtaken overnemen, maar is daar niet toe verplicht. Voor oudere kinderen kan het prettig zijn om zo veel mogelijk zorgtaken zelf te doen; dit moet worden besproken met de leerling, de ouders en de arts.

Aandachtspunten voor de school

In de schoolgids en het schoolplan moet een paragraaf zijn opgenomen om ouders te informeren hoe de school omgaat met de situatie als een leerling langdurig en/of regelmatig door ziekte het onderwijs niet in de school kan volgen.

Er is een werkwijzer van de CED-Groep: Contact met een zieke leerling en zijn ouders.

<https://ziezon.nl/ced-groep-werkwijzer-contact-met-een-zieke-leerling-en-zijn-ouders/>

Hoe te handelen

Bij zieke leerlingen is de onderstaande wijze van werken een manier om de leerling betrokken te laten blijven bij de school en het onderwijsproces. De leerling houdt hierdoor toekomstperspectief en een sociaal-emotioneel isolement wordt zoveel mogelijk voorkomen. Het vraagt vooral van de groepsleerkracht veel tijd en inzet. Ook van de overige leerkrachten die met de leerling te maken hebben, wordt betrokkenheid en extra inzet gevraagd. Mogelijk kan de school extra tijd voor de groepsleerkracht beschikbaar stellen.

Korte ziekte/ongeval van een leerling

De groepsleerkracht is de eerst verantwoordelijke voor het contact met de leerling en ouders/verzorgers.

De groepsleerkracht informeert de directeur en de intern begeleider. De groepsleerkracht bepaalt in samenspraak met de intern begeleider welk schoolwerk voor deze periode van belang is voor de leerling.

De groepsleerkracht informeert andere leerkrachten die lesgeven aan deze leerling en geeft zo nodig handelingsadviezen.

Bij een te verwachten langere ziekteperiode en het niet of niet volledig naar school kunnen gaan kan de consulent onderwijsondersteuning zieke leerlingen van de schoolbegeleidingsdienst of van een educatieve voorziening van een academisch ziekenhuis ingeschakeld worden.

De groepsleerkracht bewaakt de voortgang en meldt eventuele beëindiging van de ondersteuning door de consulent aan de overige leerkrachten, de directeur en de intern begeleider.

Langdurige ziekte, chronische ziekte of opname in het ziekenhuis

De groepsleerkracht onderneemt actie naar de ouders en heeft tijdens de ziekteperiode regelmatig contact met ouders en leerling.

De groepsleerkracht informeert de directie, de intern begeleider en de overige leerkrachten.

De groepsleerkracht of intern begeleider neemt in overleg contact op met de consulenten onderwijsondersteuning zieke leerlingen van de schoolbegeleidingsdienst of van een educatieve voorziening met de vraag om begeleiding van leerkracht en leerling.

De groepsleerkracht bepaalt in samenspraak met de intern begeleider welk schoolwerk van belang is voor de leerling. Er wordt een begeleidings- / handelingsplan opgesteld.

De groepsleerkracht bespreekt na overleg met de leerling en de ouders één en ander met de klas en stimuleert klasgenoten contact te onderhouden.

De groepsleerkracht informeert de directeur en de intern begeleider met enige regelmaat over de situatie en voortgang.

De groepsleerkracht bewaakt de voortgang en meldt eventuele beëindiging ondersteuning door de consulent aan de overige leerkrachten, de directeur en de intern begeleider.

Relevante links / contactpersonen

Voor meer informatie over onderwijs aan zieke kinderen:

Ziezon (Landelijk Netwerk Ziek zijn & Onderwijs)

- ziektebeelden
- leerkrachtinformatie
- onderwijsdatabank (relevante en/of actuele publicaties)

Onderwijsondersteuning zieke leerlingen OZL IJsselgroep (geen kosten)

www.ozl.nl

Tel: 088 - 09 31 880

Email: ozl.info@ijsselgroep.nl

Contactpersoon:

Sabine Timmers: sabine.timmers@ijsselgroep.nl

Educatieve voorziening UMCG

Email: ev@wenckebach.umcg.nl

Stichting Kind en Ziekenhuis

Informatie over onderwijs op afstand d.m.v. multimediatoeepassingen:

www.ozl.nu > [ict en klassecontact](#)

4.10 Ondersteuning van Nieuwkomers en NT2 leerlingen

1. Signalering

Bij deze doelgroep gaat het om leerlingen, die de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheersen. We kunnen dat onderverdelen in

- Nieuwkomers: Het gaat hier om leerlingen die korter dan 1 jaar in Nederland zijn en geen beheersing van de Nederlandse taal hebben. Dat kunnen kinderen zijn van o.a. arbeidsmigranten, adoptiekinderen, gemengde huwelijken, vluchtelingen die recent een verblijfsvergunning hebben gekregen.
- NT2 leerlingen: Kinderen die in de thuissituatie een andere moedertaal hebben dan de Nederlandse taal.

Ten aanzien van het onderwijs kunnen we drie behoeften onderscheiden:

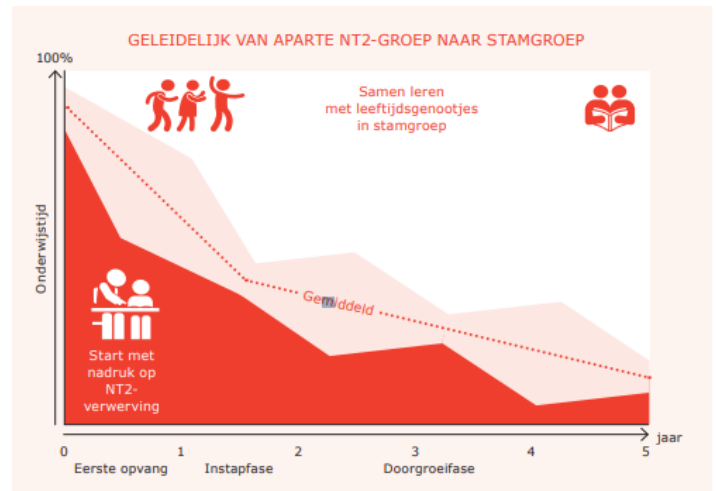
- Persoonlijkheidsvorming: Wat is nodig om te leven als autonoom persoon?

- Sociale vorming: wat is nodig om met anderen in de maatschappij en in de klas te functioneren?
- Kwalificatie: wat is nodig aan kennis, vaardigheden en houdingen om succes op school te hebben en deel te kunnen nemen aan de maatschappij?

De moedertaal is wezenlijk van belang voor deze leerlingen, ten aanzien van identiteit en nauwe samenhang tussen taal en andere mentale processen, tussen taal en cultuur.

Leerlingen (tussen de 5 en 12 jaar) die nog maar pas in Nederland zijn gaan eerst naar AZS De Wissel of dependance De Schakelvoorziening. Hier krijgen zij een taalbad gedurende de instapfase. Aan het eind van de Schakelperiode gaan deze leerlingen over naar reguliere basisscholen (zie Protocol Schakelvoorziening) in de doorgroefase.

Voor deze leerlingen is het belangrijk om een geleidelijke overgang te maken van dagelijkse taal (DAT) naar Schooltaal (CAT).

2 Onderwijsbehoeften:

Algemeen:

Deze leerlingen hebben logischerwijs behoefte aan goed taalonderwijs, waarvan elke leerling profiteert.

Goed taalonderwijs wordt uitgevoerd binnen een sprekend thema waarbij rijke contexten, dito teksten, hoge lees- en schrijffrequentie en kritisch en creatief denken centraal staat.

Basisscholen doen er goed aan hun taalbeleid hierop te baseren. Hierbij rekening houdend met de NT2 leerling door de pijlers Context, Interactie en Taalsteun centraal te stellen (zie boek *Taalgericht Vakonderwijs*, Hajer & Meestringa). Rijke teksten kunnen bijvoorbeeld door middel van Close reading worden aangeboden. Ondersteun deze leerlingen met visuele stappenplannetjes. Stimuleer interactie met klasgenoten en leerkrachten, dit kan door bijvoorbeeld coöperatieve werkvormen in te zetten. Ook het inzetten van moedertaal tijdens de les is raadzaam in verband met het stimuleren van een samenhangend netwerk van rijke verbindingen in kennis. ICT kan hierbij ondersteunend zijn mits goed doordacht ingezet. Het is daarnaast ook goed om aandacht te besteden aan de cultuur en identiteit van deze leerlingen in de groep.

Didactisch:

- Het uitgangspunt van taalonderwijs op de Aves scholen is dat er gewerkt wordt binnen een sprekend thema waarbij interessante, rijke contexten de leerlingen uitdagen tot het gebruik en daarmee ontwikkelen van taal.
- Aanbod van rijke teksten met krachtige opdrachten, hoge lees- en schrijffrequentie.
- Er wordt specifiek ingezet op (lees)begrip.
- Leerlingen worden op maat gemotiveerd en geïnstrueerd steeds meer van DAT naar CAT (Gibbons, 2015) te bewegen.
- Er is specifiek aandacht voor vak- en taaldoelen.
- Leren en het leerproces worden zichtbaar gemaakt.
- Organisatie van gevarieerde samenwerkingsopdrachten met wederzijdse afhankelijk
- Taalsteun aansluitend bij de voorkennis op product en proces
- Gevarieerd toetsen
- Om leerlingen te helpen contexten en teksten te begrijpen, worden ICT en visualisatie ingezet.

Pedagogisch:

- Interactie wordt bevorderd in zowel de Nederlandse taal als de moedertaal (ook sociaal emotioneel).
- De eigen taal en cultuur krijgt een plaats binnen het onderwijs.

Leerlingen die van de Schakelvoorziening of de Wissel komen, krijgen bij aanvang op een reguliere school een OPP (Ontwikkelings Plan Perspectief), waarin de NIN leerlijnen (Expertisecentrum Anderstaligen, 2018) (bijlage 8) opgenomen zijn. Hiermee wordt planmatig vastgelegd wat de (hoge) verwachtingen van deze leerlingen zijn, waarna cyclisch wordt geëvalueerd en zo nodig wordt bijgesteld.

2. Verwijzing relevante informatie en links

Zie protocol Schakelvoorziening

Lowan - ondersteuning onderwijs nieuwkomers: www.lowan.nl

Augeo: <https://www.augeo.nl/vluchtelingenkinderen>

Bronnenboek + bijlagen

Ruimte voor nieuwe talenten

https://www.poraad.nl/files/themas/school_kind_omgeving/ruimte_voor_nieuwe_talenten.pdf

3. Contactpersonen

Marije Feddes - NT2 coördinator

m.feddes@aves.nl

Marije maakt deel uit van het Expertisenetwerk van Aves en is door de scholen in te roepen voor alle vragen rond onderwijsbehoeften van kinderen met een anderstalige achtergrond.

Marieke van der Ven - intern begeleider Schakelvoorziening

m.vanderven@aves.nl

Deel 5

De ondersteuningsstructuur van de school

5.1 Leerlingvolgsysteem en ParnasSys

ParnasSys is een webbased leerlingvolg- en leerlingadministratiesysteem in één. Eenvoudig te gebruiken en overal toegankelijk. Met tal van slimme modules en handige overzichten.

Wij maken onderscheid in het leerling-administratiesysteem voor directeuren c.q. administrateurs en het leerlingvolgsysteem voor IB-ers en leerkrachten. Daarnaast geven we aan wat wenselijk is, om te gebruiken binnen ParnasSys en op welke manier op bovenschools- en op schoolniveau gewerkt moet worden.

Eindtoets

De score van de Eindtoets wordt ingevoerd op leerlingniveau via het tabblad onderwijs en daarna vervolgonderwijs. Deze score moet ook daarna uitgewisseld worden met DUO (Bron). Leerlingen die een andere eind toets hebben gemaakt kunnen ook hier worden ingevoerd.

Leerlingen met een dyslexieverklaring

Leerlingen met een dyslexieverklaring krijgen dubbele tijd voor AVI (de IB-er twijfelt hieraan)(nauwkeurigheid is grootste belang!) Het is verplicht om in ParnasSys bij het toetsresultaat een notitie toe te voegen.

5.2 Groepsbespreking

Na afloop van elke cyclus - en daarmee aan het begin van de volgende cyclus - voeren groepsleerkracht en ib'er een groepsbespreking.

Tijdens deze bespreking komen vragen aan de orde als:

- Hoe verliep de uitvoering van het (groeps)plan? Zijn de doelen uit het vorig (groeps)plan bereikt? Welke aanpassingen zijn in het onderwijsaanbod nodig?
- Wat zijn de komende periode op basis van het groepsoverzicht aandachtspunten voor alle leerlingen in de groep?
- Welke leerlingen zijn in het groepsoverzicht gesignaleerd?
- Zijn er vragen over het ontwikkelingsperspectief en de onderwijsbehoeften van bepaalde leerlingen?
- Hoe kunnen de leerlingen de komende periode op een haalbare en effectieve manier geclusterd worden?
- Wat zijn suggesties en handvatten voor het opstellen van het nieuwe (groeps)plan?
- Welke begeleidingsvraag heeft de leerkracht?
- Wat zijn op basis van het groepsoverzicht de behaalde resultaten en (leer)opbrengsten? Zijn deze opbrengsten conform de ambities van school? Waar liggen verbeterpunten?

Vanuit de groepsbespreking kunnen leerlingen aangemeld worden voor een leerlingenbespreking met de intern begeleider, bijvoorbeeld als er onduidelijkheid is over de extra onderwijsbehoeften van een leerling of als de leerling herhaald onvoldoende profiteert van het (geïntensiveerde) aanbod uit het (groeps)plan. Na de groepsbespreking maakt de leerkracht de definitieve versie van het groepsplan.

Schoolafspraken groepsbespreking op de Keerkring

1. Aan het begin van het schooljaar wordt een rooster gemaakt voor de groepsbesprekingen.
2. Een week voor de groepsbespreking levert de groepsleerkracht het groepsoverzicht en de analyse hiervan in bij de lb-er.
3. Ib'er en groepsleerkracht voeren drie keer per jaar een groepsbespreking. De eerste van het jaar is gericht op het sociaal emotioneel functioneren in de groep. De overige groepsbesprekingen gaan voornamelijk over de opbrengsten. Wanneer de voortgang van het groepsplan daar aanleiding toe geeft kan halverwege de groepsplanperiode een extra bespreking

worden ingepland. De leerkracht neemt hiertoe het initiatief.

4. Na een ronde groepsbesprekingen is er een evaluatief overleg tussen ib'er en directeur over de voortgang in de groepen.
5. Na alle groepsbesprekingen vindt er een presentatie plaats van de groep door de groepsleerkracht.

5.3 Leerlingbespreking

Wanneer er zorgen zijn over de ontwikkeling van een kind en/of wanneer onduidelijk is wat de onderwijsbehoeften van een leerling zijn, wordt tijdens de groepsbespreking afgesproken de leerling in te brengen in een leerlingbespreking.

Tijdens deze bespreking komen vragen aan de orde als:

- Wat is de hulpvraag van de leerling en wat is de begeleidingsvraag van de leraar?
- Hoe verloopt de ontwikkeling van de leerling, zowel qua leervorderingen als gedrag? Heeft het aanbod c.q. de aanpak resultaat? Zijn aanpassingen nodig?
- Wat is het ontwikkelingsperspectief van de leerling? Ontwikkelt de leerling zich conform de prognose? Is bijstelling van het ontwikkelingsperspectief nodig?
- Wat zijn de specifieke onderwijsbehoeften van de leerling?
- Hoe kan doelgericht aan het ontwikkelingsperspectief en de onderwijsbehoeften van de leerling tegemoetgekomen worden? Welke ondersteuning heeft de leraar hierbij nodig?
- Wat is de opvoedingssituatie thuis? Hebben de ouders specifieke opvoedingsvragen? Hoe kan hieraan tegemoetgekomen worden?

Bij de leerlingbespreking zijn tenminste de groepsleerkracht en de ib'er aanwezig. Op maat, passend bij de vraag die voorligt zijn eveneens aanwezig: de orthopedagoog, een ambulante begeleider, een collegiaal consultant, een CJG-vertegenwoordiger.

Schoolafspraken leerlingbespreking op de Keerkring

1. Een week voorafgaand aan de leerlingbespreking wordt door de groepsleerkracht een ingevuld formulier leerlingbespreking aangeleverd. Daarop staat alle relevante informatie vermeld.
2. De ib'er zit de leerlingbespreking voor. Er wordt gewerkt volgens een vaste agenda, met een vast bespreekstramien per leerling.
3. Tijdens de leerlingbespreking wordt door de groepsleerkracht geen nieuwe informatie ingebracht
4. De leerlingbespreking resulteert in concrete afspraken (wie doet wat en voor wanneer)
5. Een keer per jaar wordt een zorgvergadering volledig gewijd aan opvallende leerlingen binnen de groep. De thuissituatie en het gedrag zijn hierin leidend. Het gehele team is aanwezig en luistert en adviseert.

5.6 Ontwikkelingsperspectief/Eigen leerlijn

Afspraken rond het werken met ontwikkelingsperspectieven

1. Iedere school heeft een schoolprotocol waarin de schoolafspraken staan beschreven rond het werken met ontwikkelingsperspectieven.
2. Dit schoolprotocol bevat tenminste uitspraken over
  - voor welke kinderen een ontwikkelingsperspectief wordt opgesteld
  - op welk tijdstip dit gebeurt
  - waar de beslissing om een ontwikkelingsperspectief op te stellen op gebaseerd moet zijn
  - wie betrokken zijn bij de beslissing
  - de communicatie met de ouders

- rollen en verantwoordelijkheden

Het samenwerkingsverband heeft een voorbeeldprotocol dat de school kan gebruiken om haar eigen schoolprotocol op te stellen.

3. Iedere school werkt met een vast (school)format ontwikkelingsperspectief dat voor een leerling wordt ingevuld. De school kan eigen keuzes maken w.b. de precieze opzet en lay-out van het format. Het format bevat tenminste de volgende onderdelen:

- Persoonlijke gegevens leerling (tenminste naam, geboortedatum)
- Groepsverloop
- Aanleiding om ontwikkelingsperspectief te formuleren
- Startsituatie + startdatum. Benoem hierbij de leerontwikkeling op basis van de behaalde toetsresultaten. Betrek hier de CITO-toetsen bij, maar kijk ook naar hoe het in de klas gaat.
- Een overzicht van stimulerende en belemmerende factoren
- Relevante onderwijsbehoeften
- Doelen op lange termijn (uitstroom) - vanaf dl 30
  - De doelen worden geformuleerd in CITO vaardigheidsscores en waar zinvol in kwalitatieve beschrijvingen (bijvoorbeeld leerinhouden).
  - Indien nodig staan leergebiedoverstijgende doelen beschreven (denk aan gedrag, werkhouding, sociale competenties)
  - Vermeld het geplande uitstroomniveau per vakgebied.
  - Doelen voor over een half jaar en voor over een jaar
  - Noem de geplande vaardigheidsgroei en de inhoudelijke doelen. De school stelt vast - in een bandbreedte - welke scores de leerling in de komende periode moet halen om 'op koers' te blijven. Bepaal de geplande vaardigheidsgroei tenminste twee toetsmomenten vooruit
- Plan om de doelen te bereiken (hoe, wie, wat, wanneer)
- Datum van evalueren
- Communicatie met de ouders

4. Ten aanzien van het werken met ontwikkelingsperspectieven gelden binnen het samenwerkingsverband verder de volgende afspraken:

- a. Er wordt een ontwikkelingsperspectief opgesteld
  - voor leerlingen van wie de inschatting is dat de leerresultaten einde basisschool op één of meer gebieden lager dan niveau midden groep 7 zullen uitkomen
  - voor leerlingen voor wie extra ondersteuningsgeldten vanuit het samenwerkingsverband worden ingezetNB: in beide gevallen gelden de afspraken die we binnen de afdeling hebben gemaakt rond inhoud, opzet en werkwijze van ontwikkelingsperspectieven.
- b. Voor leerlingen van wie de inschatting is dat ze het reguliere onderwijsprogramma in groep 8 kunnen volgen én van wie tevens de inschatting is dat hun eindniveau op minimaal midden groep 7 zal uitkomen, hoeft geen ontwikkelingsperspectief te worden opgesteld.
- c. Vanaf dl 30 (eind groep 5) wordt voor alle kinderen voor wie dat nodig is een ontwikkelingsperspectief opgesteld. Daarbij worden ook de einddoelen van de basisschool voor deze leerling (uitstroomperspectief) geformuleerd. Wanneer bij jongere leerlingen de inschatting is dat ze de doelen midden groep 7 niet zullen halen wordt eveneens een ontwikkelingsperspectief opgesteld. In de regel wordt dan echter nog niet het uitstroomperspectief geformuleerd.
- d. Het ontwikkelingsperspectief wordt ondertekend door de ouders.

De school is wettelijk verplicht met de ouders overleg te voeren over het uitstroomperspectief. Het is geen wettelijke vereiste dat de ouders instemmen met het uitstroomperspectief.

Er ligt eveneens een wettelijke verplichting om met de ouders overleg te voeren over het handelingsdeel van het ontwikkelingsperspectief. Het handelingsdeel kan pas vastgesteld worden wanneer de ouders instemmen.

Wettelijk bepaald: Wanneer dit problemen oplevert en ouders nog niet ingestemd hebben, mag de school in de tussentijd (totdat er overeenstemming is met de ouders) de ondersteuning bieden (=het handelingsdeel uitvoeren) zoals zij dit voorstaat, ook al zijn de ouders het hier niet mee eens.

De ouders worden door de school betrokken bij de halfjaarlijkse evaluatie van het ontwikkelingsperspectief.

- e. Het ontwikkelingsperspectief wordt halfjaarlijks geëvalueerd:
- Is de geplande vaardigheidsgroei behaald?
  - Zijn de inhoudelijke (tussen)doelen gehaald?
  - Welke doelen hebben nog extra aandacht nodig (op basis van analyse)?
  - Ligt de leerling 'op koers' wat betreft de uitstroombestemming?
  - Wat zijn de doelen en de aanpakken voor de volgende periode?
  - Moet er iets veranderd worden (intensiveren, compenseren, etc)
- Bijstelling van het ontwikkelingsperspectief is pas aan de orde wanneer de resultaten op twee opeenvolgende toetsmomenten betekenisvol afwijken van de groeiverwachting.
- f. Leerkracht en ib'er beslissen samen om een ontwikkelingsperspectief op te stellen voor een leerling. De directeur wordt hierbij betrokken. Wanneer gestart wordt met een ontwikkelingsperspectief is de directeur hier altijd van op de hoogte.
- g. Bij de beslissing om een ontwikkelingsperspectief op te stellen wordt altijd de aan de school verbonden orthopedagoog geconsulteerd. Dit is eveneens het geval wanneer de evaluatie aanleiding geeft om het ontwikkelingsperspectief bij te stellen.
- h. Het ontwikkelingsperspectief fungeert eveneens als handelingsplan. Naast het ontwikkelingsperspectief hoeven dan ook geen handelingsplannen worden opgesteld. Deze afspraak vraagt echter wel dat het ontwikkelingsperspectief duidelijke uitspraken bevat over de wijze waarop aan de doelen gewerkt wordt (hoe, wat, wanneer en door wie)
- i. Wanneer de school voor een specifiek kind geld ontvangt van het samenwerkingsverband, zie het ministerie dit als 'extra ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband'. Alleen in die gevallen is registratie van het ontwikkelingsperspectief in BRON verplicht.
- We hebben het dan in de situatie van ons samenwerkingsverband over
- a. leerlingen voor wie de school gelden ontvangt omdat ze eerder een rugzakje hadden
- b. leerlingen voor wie de school personele inzet ontvangt vanuit het samenwerkingsverband - het gaat daarbij dan om iemand die specifiek met de betreffende leerling komt werken - denk bv. aan een onderwijsassistent van het samenwerkingsverband (of van het schoolbestuur) die een paar keer in de week langs komt om deze specifieke leerling individuele hulp/begeleiding te bieden - in deze gevallen is de personele inzet specifiek voor deze leerling aan de school toegekend door het samenwerkingsverband.

Schoolprotocol Werken met ontwikkelings- en uitstroomperspectieven

Afspraken rond het werken met ontwikkelingsperspectieven

De Keerkring werkt met een vast OPP format ontwikkelingsperspectief dat voor een leerling wordt ingevuld. Dit format is te vinden op Sharepoint (leerkrachten-afgeschermd documenten-onderwijs-zorg-opp's)

Voor wie wordt een ontwikkelingsperspectief opgesteld?

1. Voor leerlingen van wie de inschatting is dat de leerresultaten einde basisschool op één of meer gebieden lager dan niveau midden groep 7 zullen uitkomen. Een OPP wordt pas opgesteld voor kinderen vanaf een DL van 25-30 (midden-eind groep 5). Hiervoor wordt de ln. zoveel mogelijk bij de groep gehouden en krijgt extra ondersteuning.
2. Voor leerlingen voor wie extra ondersteuningsgelden vanuit het samenwerkingsverband worden ingezet.

De beslissing om een ontwikkelingsperspectief op te stellen is gebaseerd op objectieve gegevens, zoals

- pedagogisch-didactische gegevens (verkregen uit observatie en onderzoek)
- de resultaten van kwalitatief goed opgezette, uitgevoerde en geëvalueerde extra hulp
- intelligentieonderzoek

Voor leerlingen van wie de inschatting is dat ze het reguliere onderwijsprogramma in groep 8 kunnen volgen én van wie tevens de inschatting is dat hun eindniveau op minimaal midden groep 7 zal uitkomen, hoeft geen ontwikkelingsperspectief te worden opgesteld.

Wat is hieraan voorafgegaan?

- Er is aantoonbare ondersteuning geboden aan de leerling, blijkend uit handelingsplannen/hulp in het kader van groepsplannen
- De leerling is besproken in leerlingbesprekingen
- Met de ouders is minimaal drie keer over de problemen gesproken
- (Uitzondering: verhuisgevallen)

Hoe gaat de communicatie met ouders?

Het ontwikkelingsperspectief wordt ondertekend door de ouders. Dit is wettelijk verplicht. (Ouders hoeven niet in te stemmen met het uitstroomperspectief). De ouders worden door de school betrokken bij de halfjaarlijkse evaluatie van het ontwikkelingsperspectief. Het plan wordt nogmaals ondertekend na deze evaluatie (Dit plan wordt in Parnassys geplaatst als PDF-bestand).

Wanneer mag een plan aangepast worden?

Bijstelling van het ontwikkelingsperspectief is pas aan de orde wanneer de resultaten op twee opeenvolgende toetsmomenten afwijken van de groeiverwachting.

Rollen en verantwoordelijkheden

1. Leerkracht en ib'er beslissen samen om een ontwikkelingsperspectief op te stellen voor een leerling. De directeur wordt hierbij betrokken. Wanneer gestart wordt met een ontwikkelingsperspectief is de directeur hier altijd van op de hoogte.
2. Bij de beslissing om een ontwikkelingsperspectief op te stellen wordt altijd onze orthopedagoog geconsulteerd.
3. De groepsleerkracht maakt het plan hoe (inclusief wat, wie, wanneer) toegewerkt wordt naar het tussendoel. De ib'er ondersteunt hier zo nodig bij.
4. De groepsleerkracht is verantwoordelijk voor de uitvoering van het ontwikkelingsperspectief.
5. Groepsleerkracht en ib'er evalueren gezamenlijk halfjaarlijks de voortgang en stellen zo nodig vervolgoelen bij. De groepsleerkracht is verantwoordelijk voor de communicatie met de ouders, daarbij indien nodig / gewenst ondersteund door de ib'er.

Doel van het werken met een OPP

1. Waarborgen goede afstemming op de mogelijkheden van de leerling
2. Doelgericht plannen van het onderwijsaanbod voor deze leerling
3. Maken van beredeneerde keuzes in leerlijnen en onderwijsaanbod
4. Werken vanuit hoge verwachtingen
5. Waarborgen goede aansluiting VO

Uitgangspunten

- Wij formuleren onze doelen ambitieus en realistisch
- Wij baseren onze doelen op handelingsgerichte informatie die we over het kind hebben; we beperken ons hierbij dus niet tot toetsgegevens
- We formuleren (tenminste) halfjaarlijkse tussendoelen
- Wij beschrijven hoe we gaan werken aan het bereiken aan de gestelde doelen
- Kinderen voor wie een ontwikkelingsperspectief is opgesteld, krijgen per definitie een aangepast onderwijsaanbod.
- Minimaal twee keer per jaar vindt een evaluatie plaats. Op basis van de evaluatie wordt het onderwijsaanbod voor de komende periode bepaald.

Het ontwikkelingsperspectief fungeert eveneens als handelingsplan. Naast het ontwikkelingsperspectief hoeven dan ook geen handelingsplannen worden opgesteld. Deze afspraak vraagt echter wel dat het ontwikkelingsperspectief duidelijke uitspraken bevat over de wijze waarop aan de doelen gewerkt wordt (hoe, wat, wanneer en door wie).

Hulpmiddelen bij het opstellen van een ontwikkelingsperspectief

- Ontwikkelingsperspectief Parnassys
- Onderzoeksgegevens indien beschikbaar.
- PO raad “OPP in het basisonderwijs”.

http://www.poraad.nl/sites/www.poraad.nl/files/book/bestand/po_raad_ontwikkelings_perspectief_basisonderwijs.pdf

- NIO schema IJsselgroep
- Leerlijnen CED.

<http://www.leerlijnen.cedgroep.nl/po/leerlijnen-po.aspx>

- Focus handboek normgegevens.
- SLO leerlijnen.

<http://www.slo.nl/primair/leergebieden>

- Cito vaardigheidsscores.

Zie IJsselgroep

- OPP door de IJsselgroep.

5.7 Verlengde leertijd/doubleren groep 1 en 2

Voor het maken van een schoolprotocol overgang kleutergroepen maakt de school een keuze uit de volgende visies wat betreft de herfstleerlingen (geboren tussen 1 oktober en 31 december)

Visie A:

De herfstleerlingen gaan in principe door naar groep 2 mits er duidelijke aanwijzingen zijn dat doorgaan naar groep 2 voor de leerling niet wenselijk is.

Visie B:

De herfstleerlingen gaan alleen door naar groep 2 wanneer er sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong.

Hieronder volgt een voorbeeldtekst voor scholen die kiezen voor visie A:

Inleiding

Het wettelijk kader:

De wet op het primair onderwijs (WPO) schrijft voor dat het kind recht heeft op een ononderbroken ontwikkeling en dat de basisschool doorlopen moet kunnen worden binnen acht jaar (WPO art. 8 lid 7 sub b)

In de Wet op het Basisonderwijs van 1985 staat beschreven dat het basisonderwijs zorg moet dragen voor ononderbroken ontwikkeling van de leerlingen. Leerlingen die voor januari gestart zijn op school, zouden in beginsel aan het einde van het schooljaar door moeten stromen naar groep 2 en een jaar later naar groep 3. (Visie A)

Met de formulering ‘in beginsel’ bedoelen wij dat de doorstroming altijd vanuit de ontwikkeling van de leerling wordt bekeken. In groep 1 en 2 staat de emotionele ontwikkeling centraal, kleuters leren spelenderwijs. Kinderen die heel jong zijn in leeftijd en gedrag kunnen veel groei- en ontwikkelingsvoordeel van het verlengen hebben. Het kind heeft recht op een stevige basis. Zo kan de school tot de conclusie komen dat een leerling die voor 1 januari jarig is, voor kleuterverlenging in aanmerking komt.

Juridisch bepaalt de school in welke groep een kind thuishoort. Het advies is bindend als de visie en procedure in de schoolgids vermeld staat.

Zitten blijven is nog niet aan de orde in groep 1-2. Voor de inspectie telt dit pas vanaf groep 3.

Wanneer een leerling op of voor 1 oktober zeven jaar is in groep drie, dan wordt dit als een doublure gerekend.

Voor beslissingslijsten maken we gebruik van de PRAVOO map van Luc Koning (voor elke school zelf in te vullen)

Onze school:

In principe starten kinderen die in oktober, november of december 4 jaar worden, op onze school in groep 1. Uiteraard kan er, in overleg met de ouders, een periode van gewenning worden afgesproken.

Overgang groep 1 naar groep 2

Om deze beslissing te kunnen nemen kijkt de leerkracht naar de volgende aspecten:

- Nieuwsgierigheid, initiatieven laten zien en uitdagingen aan gaan
- Lichamelijke gezondheid, inclusief hoeveelheid energie
- Motivatie
- Concentratie
- Impulsiviteit, veel ongerichte activiteiten
- Werkhouding, uit zichzelf kiezen voor moeilijkere ontwikkelingsmaterialen en spelletjes
- Zelfstandigheid en zelfredzaamheid
- Sociaal gedrag/ kunnen samenspelen
- Motorische ontwikkelingsmaterialen
- Taal-spraak-denkontwikkeling/ rekenen-wiskunde ontwikkeling

Tijdspad van deze beslissing:

Alle groep 1- leerlingen worden minimaal één keer getoetst door middel van de kleutertoetsen. (Taal- en Rekenen voor kleuters). Dit kan zijn in januari of juni van het betreffende schooljaar. Alle gegevens worden besproken. In mei/juni wordt definitief de beslissing genomen of het kind doorgaat naar groep 2 of een verlengde kleuterperiode krijgt.

Het door de school gebruikte observatiesysteem speelt een rol bij de beslissing en wordt ingevuld om een duidelijk beeld te krijgen.

Viersporenbeleid bij de overgang van groep 1 naar groep 2:

Spoor A:

De leerling heeft minimaal 8 maanden kleuteronderwijs genoten en zit op eind groep 1 niveau. De leerling gaat door naar groep 2.

Spoor B:

De leerling zit nog niet op alle gebieden op eind groep 1 niveau.

De leerling gaat over naar groep 2.

In groep 2 krijgt de leerling vanaf het begin van het schooljaar extra zorg en begeleiding om het gewenste niveau te bereiken beschreven in de groepsplannen. Op school wordt er o.a gebruik gemaakt van de grote en de kleine kring om kinderen extra instructie te kunnen geven. Dit wordt ondersteund door diverse materialen.

Spoor C:

Uit de gebruikte observatielijsten en de CITO-kleutertoetsen van eind groep 1 blijkt dat de leerling nog niet die kennis en vaardigheden heeft die nodig zijn om groep 2 te kunnen doorlopen. De leerling blijft in groep 1.

Spoor D:

De leerling heeft minder dan 6 maanden onderwijs gehad maar zit al wel op eindniveau groep 1.

De leerling wordt individueel besproken. Samen met de ouders wordt de beslissing genomen om door te gaan naar groep 2 of te in groep 1 te blijven.

Overgang groep 2 naar groep 3

De beslissing wordt in mei/juni na afname van de citotoetsen genomen. Wanneer de CITO- toetsen in januari onvoldoende of zwak zijn gemaakt wordt dit al wel met de ouders besproken.

In groep 2 kan onderscheid gemaakt worden tussen:

- *onrijpe kinderen, kinderen die jong gedrag vertonen(niet leeftijd adequaat)
- *kinderen met ontwikkelingsproblemen
- *kinderen met bepaalde specifieke ontwikkelingsproblemen voor rekenen en/of taal
- *kinderen die op niveau zijn
- *kinderen die nog geen zes jaar zijn

De leerkracht en de IB-er maken een afweging over al deze leerlingen: kan deze leerling straks naar groep 3 of heeft deze leerling meer baat bij een verlenging van de kleuterperiode?

Bij kinderen die nog niet op niveau zijn , volgen we het hierna beschreven tijdspad :

Als in januari/ februari het kind bij de Citotoetsen onvoldoende scoort delen we ouders in tijdens de oudergesprekken in maart onze twijfels/afweging mee of het kind wel in het volgend schooljaar met groep 3 kan beginnen. In het geval van IV-V scores op de Cito-Kleutertoetsen worden deze in mei nog een keer afgenomen/ De leerkracht/IB-er en ouders nemen samen een beslissing in mei/juni.

Procedure :

De periode januari tot eind van het schooljaar

We geven in het gesprek met de ouders aan de zorgen m.b.t. de schoolloopbaan van het kind.

We geven ook aan wat we gaan doen om de ontwikkeling van het kind te stimuleren (beschreven in de groepsplannen) en op welke wijze de ouders daar thuis eventueel aan bij kunnen dragen. We geven de ouders tevens aan wanneer we de definitieve beslissing nemen. Bij jonge kinderen doen we dat zo laat mogelijk om de kans op een goede beslissing te kunnen verhogen.

We geven ook aan bij de ouders welke begeleiding het kind nodig heeft in de groep 2 verlenging, zodat de doorgaande ontwikkeling gewaarborgd is.

De beslissing t.a.v. de schoolloopbaan doen we aan de hand de volgende aspecten:

- De werkhouding moet goed zijn, het kind moet langere tijd achter elkaar door kunnen blijven werken, gemotiveerd zijn om te werken en het kind moet ook uit zichzelf regelmatig kiezen voor ontwikkelingsmaterialen en moeilijke spelletjes.
- Hoe is de sociale ontwikkeling van het kind , voelt het zich thuis bij groep 2 kinderen, is het in de groep opgenomen.
- Hoe is de taalontwikkeling, goede opbouw van zinnen, rijke woordenschat, beheersing leesvoorwaarden op groep 2 niveau.
- Is de leerling emotioneel stabiel zijn en heeft de leerling zelfvertrouwen
- Is de fijne motoriek op niveau
- Is de rekenontwikkeling op niveau: tellen , cijfersymbolen en is logisch denken goed ontwikkeld.

De leerkracht kan bij twijfel gebruik maken van de door de school gebruikte observatielijsten

Kinderen die een versnelde ontwikkeling doormaken en/of meerbegaafd zijn.

Soms zijn kinderen op alle gebieden verder dan hun leeftijdsgenoten. Vaak blijkt dit al in groep 1. Ook via het intake gesprek met de ouders kan de school op de hoogte gesteld zijn van een ontwikkelingsvoorsprong. De leerkracht kan dan in overleg met de ouders beslissen dat een leerling in een eerder stadium mee gaat doen aan de groep 2 activiteiten. Dit wil niet zeggen dat de leerling dan vanzelfsprekend over gaat naar groep 3. Ook hier geldt weer dat de individuele ontwikkeling van het kind voorop staat en dat er steeds overleg/evaluatie momenten met de ouders zullen zijn. Als een kind ook in groep 2 goed presteert, kan het voorkomen dat een leerling vervroegd naar groep 3 gaat. Dit zijn echter uitzonderingen.

Over het algemeen geldt dat kinderen bij wie overwogen wordt om vroegtijdig naar groep 3 te gaan een duidelijke voorsprong moeten hebben op leeftijdsgenoten, alles goed mee kunnen doen met groep 2 en liefst nog iets beter presteren, gedurende langere tijd. Dit omdat er bij veel kinderen in de kleuterleeftijd sprake is van ontwikkelingsvoorsprongen die later weer ingelopen kunnen worden door de anderen.

Er blijft sprake van uitzonderingen omdat in groep 2 veel aandacht geschonken wordt aan de brede ontwikkeling van de kinderen en in groep 3 meer aandacht is voor het cognitieve aspect. Dit is iets waar kinderen wel aan toe moeten zijn. Bij twijfel wordt het formulier overgang groep 2- 3 ingevuld.

Ook hier geldt het advies van de leerkracht is bindend.

Dezelfde procedure en tijdpad wordt gevolgd als bij kinderen die nog niet op niveau zijn. Hierboven beschreven.

Als een kind een ontwikkelingsvoorsprong heeft en de leerkracht heeft beslist dat het beter is om toch in groep 2 te blijven, wordt er in het volgende schooljaar aandacht aan de versnelde ontwikkeling van het kind besteed in een individueel of groepshandelsplan.

Hieronder volgt een opsomming van observatielijsten die door de school gebruikt kunnen worden:

1. Pravoo beslissingslijsten
2. Dorr
3. Onderbouwd
4. Schoolrijpheidsformulieren
5. Citotoetsen voor Kleuters
6. Zorgformulieren (juf Janneke)

5.7 Verlengde leertijd/doubleren groep 3 - 8

Tijdpad

Wanneer leerkrachten vermoeden dat er eventueel sprake is van en doublure wordt er een tijdpad uitgezet. Meestal wordt na de januari toetsen van Cito (midden van het schooljaar) duidelijk of er wel of niet sprake zal zijn van een doublure. Het volgend tijdpad wordt gevolgd:

- Januari: afname Cito toetsen
- februari: leerling wordt besproken door leerkracht en intern begeleider
- maart: de ouders worden uitgenodigd voor een verkennend gesprek omtrent eventuele doublure. Het plan van aanpak wordt besproken. met ouders en met betreffende leerling. Eventueel wordt de leerling besproken met de leerlingbegeleider van de IJsselgroep en volgt een intelligentieonderzoek.
- April/mei: het plan van aanpak wordt met ouders, leerkracht, leerling en intern begeleider geëvalueerd. Uitslagen van eventueel onderzoek door de IJsselgroep wordt besproken.
- Juni: Er wordt definitief besloten door ouders, leerkrachten, leerling en intern begeleider of de leerling gaat doubleren of door gaat naar de volgende groep.
- Oktober volgend school jaar: nazorg ouders en leerling.
- Mei volgend schooljaar: Nazorg: evaluatie gesprek ouders en leerling.

Randvoorwaarden

Of een leerling wel of niet gaat doubleren hangt van een heleboel criteria af. De school stelt vooraf wel enkele randvoorwaarden zoals de volgende voorbeelden:

- Wanneer een leerling eind groep drie nog geen AVI niveau voor lezen heeft behaald (geen AVI M3 beheersing) wordt de leerling automatisch een bespreekgeval. Vorderingen op andere vakken en criteria zijn dan doorslaggevend.
- Wanneer een leerling al kleuterverlenging heeft gehad kan de leerling niet nogmaals doubleren (niet op de Roderik van toepassing).
- Een leerling kan na groep 6 niet meer doubleren, wanneer een leerling na groep 5 de stof niet voldoende beheerst wordt er overgegaan op eigen leerlijnen met een individueel ontwikkelingsperspectief.

Voortraject

Wanneer er sprake is van een eventuele doublure is er altijd een voortraject geweest. Dat voortraject bestaat uit een aantal onderdelen:

1. De betreffende leerling is binnen de groepsplannen geplaatst in de instructiegroepen
2. De betreffende leerling heeft voor de betreffende vakken extra en of verlengde instructie ontvangen
3. Er zijn eventueel individuele handelingsplannen uitgevoerd en geëvalueerd.
4. De leerling is besproken met de intern begeleider
5. De leerling is besproken met de leerlingbegeleider van de IJsselgroep
6. (Er heeft een intelligentie onderzoek plaatsgevonden)

Rol van de betrokkenen

Rol van ouders

De ouders worden al in een vroeg stadium bij de eventuele doublure betrokken. Wanneer het vermoeden van een doublure is ontstaan worden ouders uitgenodigd voor een gesprek. Op zijn laatst zal dat in februari van het schooljaar zijn. Samen met de ouders wordt een plan van aanpak gemaakt en besproken. Ouders geven toestemming voor eventuele besprekingen of onderzoek van de IJsselgroep. Het voorgenoemde tijdspad (1.1) wordt gevolgd. Het is belangrijk dat de ouders achter een eventuele doublure staan. De uiteindelijke beslissing ligt bij de school.

Rol van leerkrachten

De leerkrachten hebben vooral een signalerende rol. Naar aanleiding van analyses van methode-gebonden en niet-methode-gebonden toetsen en het gedrag van de leerling in de klas signaleren de eigen leerkrachten of een leerling in aanmerking komt voor een doublure. De leerkrachten melden de leerling bij de intern begeleider. De eerste signalering kan al plaats vinden na afronding van de eerste groepsplannen, zo rond november. Op zijn laatst eind januari. Na een gesprek met de intern begeleider nodigt de leerkracht de ouders uit voor een gesprek. Het tijdspad (1.1) wordt gevolgd.

Rol van leerlingen

De rol van de leerling wordt vaak vergeten. Het is belangrijk om de leerling in vroeg stadium al te betrekken bij zijn schoolvorderingen en eventuele doublure. Om recht te doen aan adaptief onderwijs moeten de basisbehoeften van de leerling zelf gewaarborgd zijn.

Relatie: Een leerling moet zich veilig voelen in de groep. Een leerling moet zich geaccepteerd voelen, mag zijn wie hij is. Bij een doublure moet besproken worden of de leerling in nieuwe groep past en of de groep past bij de leerling.

Competentie: De leerling moet het gevoel hebben dat hij de taken die hij opgedragen krijgt aan kan. De leerling moet vertrouwen hebben in eigen kunnen en taken durven uitvoeren. Wanneer de leerling steeds boven zijn niveau moet presteren, voelt hij zich niet competent. Door de leerstof aan te passen aan de onderwijsbehoeften van de leerling krijgt de leerling een kans om zich competent te voelen. Dit kan bereikt worden door een doublure of door de leerling een eigen leerlijn aan te bieden. Deze afwegingen moeten met de leerling zelf besproken worden

Autonomie: De leerling moet een mate van zelfstandigheid kunnen ontwikkelen en invloed kunnen hebben op zijn eigen ontwikkeling en daarvoor eigen verantwoording krijgen. Dat betekent rechtstreeks communiceren met de leerling wanneer er aan een doublure of eigen leerlijn gedacht wordt. De leerling zelf moet de kans krijgen om zijn mening en visie te kunnen ventileren. Dan heeft de leerling zelf inspraak en is er sprake van autonomie.

De gesprekken met de leerling zelf vinden op zijn laatst in maart plaats.

Rol van nieuwe leerkracht

Wanneer er in juni besloten is om tot een definitieve doublure over te gaan wordt de nieuwe

leerkracht hierover ingelicht. In het eindgesprek met de ouders schuift de nieuwe leerkracht aan. Dan wordt ook het plan van aanpak in het nieuwe schooljaar met de ouders besproken. (zie 1.5) De school kan er ook voor kiezen om een doublure een teambeslissing te laten zijn.

Rol van intern begeleider

Wanneer een leerling eenmaal is gesignaleerd is, bestaat de rol van de intern begeleider vooral uit het bewaken van het tijdpad. De intern begeleider stelt samen met de leerkrachten, ouders en leerling een plan van aanpak op zowel voor als na de doublure (1.3 en 1.5). De intern begeleider monitort de gemaakte afspraken en neemt desgewenst contact op met de IJsselgroep. Na de doublure monitort de intern begeleider of de nazorg ook gegeven wordt.

Rol van directie

De directie wordt door de intern begeleider ingelicht over de eventuele doublure van de leerling. De directie wordt op de hoogte gehouden van de procedures. Wanneer ouders en leerkrachten het niet eens zijn over de te volgen procedure of de definitieve beslissing neemt de directie zitting in de volgende gesprekken. De uiteindelijke beslissing ligt bij de school.

Plan van aanpak nieuwe schooljaar

Wanneer een leerling doubleert betekent dit niet automatisch dat alle leerstof en instructie wordt herhaald voor het kind. De leerling heeft recht op zoveel mogelijk een ononderbroken ontwikkeling. Wanneer een kind doubleert, wordt er een Zittenblijf- leerplan- OPP plan gemaakt dat in grote lijnen aangeeft wat het kind in het extra jaar gaat doen. Bijvoorbeeld een leerling doet groep 4 over en verwerkt de leerstof voor taal en spelling opnieuw, gezien de grote leerachterstand op lezen of spelling. De leerstof voor rekenen waar de leerling geen of nauwelijks achterstand op heeft wordt verbreed en verdiept.

Nazorg

Ouders

De nazorg na een doublure bestaat uit twee gesprekken met ouders en leerkrachten (en desgewenst de intern begeleider) in het volgend schooljaar. Het eerste gesprek wordt gepland voor de herfstvakantie n.a.v. de methode- toetsen. Daarna volgen de reguliere tien-minuten gesprekken in jan. / febr. na de cito- en methode-gebonden toetsen. In mei/ juni van het volgend schooljaar vindt het tweede gesprek plaats met dezelfde betrokkenen. In de gesprekken wordt de stand van zaken besproken, de ervaringen van de ouders, leerkrachten en leerling gedeeld en de effecten van de doublure worden geëvalueerd.

Leerling

De nazorg voor de leerling zelf volgt hetzelfde tijdpad. De leerkracht heeft een gesprek met de leerling die heeft gedoubleerd voor de herfstvakantie, in jan./febr. en in mei/ juni. De leerkracht bespreekt expliciet de ervaringen van de leerling en wat de leerling eventueel nog nodig heeft om het doublurejaar succesvol te laten verlopen.

Deel 6

Samenwerking met externen

6.1 Overdracht naar het Voortgezet onderwijs

Het is van belang dat kinderen een doorgaande ontwikkeling doormaken. Voor iedere leerling wordt een individuele afweging gemaakt bij de niveaukeuze in het Voortgezet Onderwijs. Meer informatie hierover op: <http://www.nieuweregelingovergangpo-vo.nl/> Overleg tussen school en ouders ondersteunt die beslissing, hierin is een duidelijk advies van de school noodzaak. De aanmelding wordt uiteindelijk door ouders gedaan.

Procedure	
Groep 7: maart	Oefenen met kennismakingsboekje Entreetoets (niet verplicht)
Groep 7: april	Entreetoets maken (indien aan de orde)
Groep 7: juni	Uitslag Entreetoets komt binnen. Tijdens tienminutengesprek met kind erbij, uitslag Entreetoets en uitslagen LVS volledig bespreken. Hierin worden de actiepunten voor groep 8 meegenomen. Leerlingen die in aanmerking komen voor Vroege toets LWOO in team bespreken. Bij leerlingen die: • een percentielscore van 25 of lager hebben gescoord op de Entreetoets; • een ontwikkelingsperspectief hebben; • IQ < 80 • of een combinatie hiervan hebben; wordt aan ouders mondeling aangegeven dat begin groep 8 de 'Vroege Toets voor LWOO' wordt afgenomen door Aandacht+. Ouders moeten een schriftelijk toestemmingsformulier ondertekenen.
Groep 8: september	Informatieavond: ouders informeren over overgang naar VO. Lijst met data meegeven. Aanmelding leerlingen Vroege toets LWOO bij Aandacht+ door de leerkracht.
Groep 8: november	Tienminutengesprek: advies niveaukeuze meedelen aan ouders Niveaukeuze wordt gebaseerd op de volgende criteria: • LVS-gegevens leerling • Verwachte uitstroom volgens Parnassys • Werkhouding/werktempo/zelfstandigheid • Sociaal-emotionele ontwikkeling (ZIEN) • Huiswerkverloop
Groep 8: januari	Eind januari zijn de open dagen van de VO-scholen. Ouders krijgen hier december / januari informatiefolders van.
Groep 8: februari	Gesprekken met ouders, leerkracht en kind - Niveaukeuze > leerkracht geeft definitief advies op basis van • LVS-gegevens leerling • Verwachte uitstroom volgens Parnassys (ontwikkelingsperspectief) • Competentielijst POVO • Sociaal-emotionele ontwikkeling (ZIEN) • Huiswerkverloop - Schoolkeuze - Aanmeldingsformulier - Eventueel aanmelding dyslexie-onderzoek door AandachtPlus

Groep 8: maart	Inleveren door ouders van aanmeldingsformulier (OSO-formulier). Leerkracht vult dit aan en brengt dit voor eind maart bij de VO-scholen. In Parnassys wordt een overdrachtdossier aangemaakt en klaargezet (OSO). In het overdrachtdossier worden resultaten van methode-onafhankelijke toetsen en handelingsplannen aangevinkt. Leerkracht voegt toe als bijlage: - Competentielijst POVO - Evt. ontwikkelingsperspectief - Evt. verslag Vroege toets LWOO - Evt. erslagen belangrijke onderzoeken
Groep 8: april	Eindtoets afnemen
Groep 8: mei	Facultatieve gesprekken over uitslag Eindtoets Bij een lagere score dan verwacht: geen aanpassing aan het niveau. Bij een hogere score dan verwacht: niveau mag aangepast worden naar boven.
Groep 8: mei/juni	Warme overdracht door leerkracht en nieuwe mentor
	Kennismakingsavonden VO voor leerlingen en ouders
	Leerlingen maken een overstapportfolio op school. De leerkracht levert deze tenminste één week voor de zomervakantie in bij de VO-scholen of de leerling neemt het zelf mee op de kennismakingsavond.
	Uitslag evt. dyslexie-onderzoek(en) komt naar de scholen.
	Uitslag Eindtoets opsturen naar VO-scholen.
Brugklas	VO-scholen geven terugkoppeling van resultaten van leerlingen op papier of in een warme overdracht (VO-scholen nemen hier initiatief in).

Bijlage op volgende blz. bij overdracht naar vo (ontwikkeld door povow-werkgroep)

**Competentielijst
overgang Basisonderwijs naar Voortgezet Onderwijs**

Naam:

	BB – KB	(G)TL	Havo – Vwo
Leervermogen			
Leervermogen	Kan korte stukken tekst overzien	Kan één hoofdstuk leerstof aan	Kan op het vereiste niveau werken en bijblijven
Concentratie	Korte spanningsboog	Gemiddelde spanningsboog	Hoge spanningsboog
Tempo	Langzame opname van de leerstof	Gemiddelde opname van de leerstof	Snelle opname van de leerstof
Instructiebehoefte	Hoog	Gemiddeld	Laag
Leerstijl			
Zelfstandigheid	Gering	Gemiddeld	Hoge mate
Werkhouding t.a.v.			
>Motoriek	○	○	○
>Interesse	○	○	○
>Taakgerichtheid	○	○	○
>Nauwkeurigheid	○	○	○
Leerproces			
Planning	Kan met klein stappenplan werken en begeleid plannen	Kan met studiewijzer werken en kan plannen	Kan plannen en zich aan de planning houden
Leerstrategie	Kan omgaan met eenvoudige strategieën	Kan samenvatten, kan omgaan met verschillende strategieën	Past verschillende strategieën toe
Evaluatie / reflectie	Kan uitvoering opdracht goed-fout beoordelen a.d.h.v. eenvoudige criteria	Kan eigen werk beoordelen en kent sterke en zwakke punten	Kan goed conclusies trekken en naar aanleiding daarvan werkwijze verbeteren
Communicatie			
Taalvaardigheid	Kan zich begrijpelijk uitdrukken, heeft redelijk inzicht in korte Nederlandse teksten	Begrijpt teksten, kan eigen standpunt verwoorden in goed Nederlands	Begrijpt teksten, kan mondeling en schriftelijk aangeven wat bedoeld wordt in goed Nederlands
Samenwerken	Kan zich aan regels houden, houdt zich aan afspraken, kan in groepjes werken	Kan goed met anderen omgaan en met samenwerkingsopdrachten tot een goed resultaat komen	Kan bij samenwerkingsopdrachten tot een goede taakverdeling en uitvoering komen, kan bijsturen
Presentatie	Kan een korte spreekbeurt en boekbespreking houden, kan een werkstuk maken, kan samenwerken	Kan een presentatie verzorgen van boek, onderwerp of werkstuk volgens vooraf gestelde criteria	Beheerst verschillende presentatievormen en kan eigen standpunten overbrengen
Uitvoeren			
Informatiebronnen	Kan begeleid met verschillende	Kan gegevens verzamelen en hierbij	Kan informatie uit verschillende bronnen

	informatiebronnen werken	feiten en meningen scheiden	goed combineren, voegt eigen inbreng toe
ICT	Kan tekstverwerken, e-mailen, internetten	Kan tekstverwerken, e-mailen, internetten en powerpoint gebruiken	Kan de standaardprogramma's van de pc gebruiken (m.u.v. excel), kan info vinden op internet
Sociaal-emotioneel			
Zelfvertrouwen	Voldoende	Ruimvoldoende	Goed
Weerbaarheid	Voldoende	Ruimvoldoende	Goed
t.a.v. medeleerlingen	Voldoende	Ruimvoldoende	Goed
t.a.v. leerkracht	Voldoende	Ruimvoldoende	Goed

6.2 Leerlingbegeleider IJsselgroep

Aan school is een leerlingbegeleider van de IJsselgroep verbonden voor een aantal uren. Samen met de IB-er worden enkele consulten gepland om leerlingen met een OPP te bespreken en leerlingen waar de lb-er en leerkracht het nodig vinden om een onderzoek te laten doen. Alle OPP`s, ook wanneer ouders door externe onderzoeksbureaus/instanties het onderzoek hebben laten afnemen, moeten door de leerlingbegeleider gezien zijn. In het OPP wordt dit met naam en datum vermeld.

6.3 Samenwerking met Zorgteam

- Het zorgteam is een overleg tussen de intern begeleider van de school en de jeugdverpleegkundige van de GGD.
- Vanuit de gemeentelijke financiering kan schoolmaatschappelijk werk worden ingezet door de JGZ voor probleemverheldering d.m.v. huisbezoek en het toe leiden naar geïndiceerde zorg. De keuze hiervoor heeft te maken met de wettelijke taak van de JGZ t.a.v. dossiervorming, zorgcoördinatie, nut en noodzaak dat in voorkomende gevallen de zorg voor een kind/ gezin wordt opgeschaald. De volgende mogelijkheden zijn er om op te schalen: Zorgcoördinatie-plus, ZAT- zorgadviesteam, procescoördinatie, doorzettingsmacht enz.
- Per jaar worden in overleg met de IB-er van school en de jeugdverpleegkundige van de GGD 5-6 bijeenkomsten gepland waarin leerling/gezin besproken kan worden. Een leerling wordt aangemeld d.m.v. in het invullen van het 'Aanmeldingsformulier Zorgteam Noordoostpolder'.

6.5 Afspraken rond de zorgplicht

Ouders melden bao-leerling aan bij andere basisschool

Wanneer ouders van een leerling, die al op een basisschool binnen het samenwerkingsverband zit, hun kind aanmelden op een andere school, geldt voor het schoolbestuur van die school de zorgplicht. De verplichting m.a.w. om de leerling een passende plek te bieden. Dit betekent dat de school de leerling niet eenvoudigweg kan weigeren met de opmerking dat de zorgplicht al ergens anders binnen het samenwerkingsverband (bij een ander schoolbestuur) belegd is. De school dient te onderzoeken of ze de leerling binnen haar school een passend onderwijsaanbod kan bieden. Is de conclusie van de school dat ze dat niet kan, dan moet dit goed onderbouwd aan de ouders uitgelegd worden. Vervolgens geldt voor het schoolbestuur de plicht ervoor te zorgen dat de leerling een andere passende plek krijgt. Mogelijk is de conclusie dat de school van herkomst een passende plek is voor de leerling. Ook hier geldt: dit moet heel goed aan de ouders uitgelegd worden. De in onze regio gehanteerde afspraken tussen scholen (ouders in eerste instantie terug

verwijzen naar de basisschool van herkomst om daar het gesprek aan te gaan, informatie opvragen bij de basisschool van herkomst) blijven gehandhaafd.

Ouders van een bao-leerling dringen aan op het aanvragen van een TLV en school vindt dit niet nodig.

De situatie kan zich voordoen dat ouders sterk aandringen op plaatsing in het sbo-so, terwijl de school vindt dat de ondersteuning die zij kan bieden toereikend is voor de leerling. Hoewel iedere situatie anders is en het dus altijd een kwestie van maatwerk is, is het grosso modo verstandig om als volgt te handelen.

0. Leg de ouders helder uit welke ondersteuning de leerling nodig heeft en hoe de school deze ondersteuning uitvoert.
1. Betrek er vroegtijdig een vertegenwoordiger van het sbo-so bij. Denk hierbij aan de ambulante begeleiders van sbo-so. Vraag de ab'er het dossier te bestuderen, een observatie uit te voeren en voer gezamenlijk een gesprek met de ouders.
2. Wanneer de ouders desondanks blijven aandringen op plaatsing sbo-so, vraag dan als basisschool een toelaatbaarheidsverklaring aan bij de Toewijzingscommissie. Voeg bij de aanvraag een observatieverslag (inclusief advies) van de vertegenwoordiger van het sbo-so.
(Eventueel kan overwogen worden een tweede vertegenwoordiger van het sbo-so een observatie te laten uitvoeren en dit verslag mee te sturen naar de Toewijzingscommissie.)

Achterliggende gedachte: de communicatie met ouders steeds open houden, een tegenover elkaar staan vermijden, meebewegen. Ter voorkoming van erger!!

Ouders melden bao-leerling aan bij een sbo-so-school

Ouders hebben het recht hun kind aan te melden bij een sbo-/so-school. Ook dan is de zorgplicht van toepassing: de sbo-/so-school dient te onderzoeken of haar school een passende plek is voor de leerling. Dit kan betekenen dat de sbo-/so-school een toelaatbaarheidsverklaring sbo/so gaat aanvragen bij de Toewijzingscommissie.

Afspraak:

1. In een dergelijke situatie worden de ouders in eerste instantie terug verwezen naar de basisschool om daar het gesprek aan te gaan. De sbo-/so-school biedt de ouders aan bij dit gesprek aanwezig te zijn.
2. Wanneer de ouders na dit gesprek de mening blijven toegedaan dat een plaatsing sbo-/so nodig is voor hun kind, vraagt de basisschool een toelaatbaarheidsverklaring aan. Ook, wanneer naar het inzicht van de basisschool de ondersteuningsmogelijkheden op de basisschool afdoende zijn.
3. De sbo-/so-school wordt betrokken bij de aanvraag. Door de sbo-/so-school wordt een observatie uitgevoerd op de basisschool. Het verslag van de observatie, inclusief een advies betreffende een passende plek, wordt toegevoegd aan de aanvraag van de TLV.

Ouders melden s(b)o-leerling aan bij een basisschool

Ouders van een s(b)o-leerling hebben het recht hun kind aan te melden bij een reguliere basisschool. Ook dan is de zorgplicht van toepassing: de basisschool dient te onderzoeken of haar school een passende plek kan zijn voor de leerling.

Afspraak:

1. In een dergelijke situatie worden de ouders in eerste instantie terug verwezen naar de

s(b)o-school van herkomst. De ouders verzoeken de s(b)o-school om de mogelijkheden van terugplaatsing te verkennen.

2. De s(b)o-school arrangeert een gesprek met de ouders en de ib'er van de basisschool waarin aan de hand van het ontwikkelingsperspectief de mogelijkheid van een terugplaatsing besproken wordt.
3. Afhankelijk van de uitkomst van dit gesprek wordt een terugplaatsingstraject in gang gezet. S(b)o-school, basisschool en ouders maken concrete afspraken over hoe het traject eruit gaat zien.

NB: Een afgegeven TLV wordt 'verzilverd' wanneer een leerling geplaatst wordt op een school die overeenkomt met de schoolsoort die op de TLV vermeld staat. 'Verzilverd': het samenwerkingsverband betaalt voor de plaatsing van de leerling op het s(b)o. Als een leerling met een geldige TLV wordt terug geplaatst op een basisschool is het niet mogelijk om de TLV daar te verzilveren. Het samenwerkingsverband draagt met andere woorden geen gelden over naar een basisschool in een dergelijke situatie.

Op deze wijze wordt recht gedaan aan de zorg van ouders en wordt voorkomen dat sbo/so-school en basisschool in een vervelende verhouding ten opzichte van elkaar komen te staan.

6.4 Afspraken rond het werken met toelaatbaarheidsverklaringen voor bepaalde tijd

We werken binnen het samenwerkingsverband met toelaatbaarheidsverklaringen s(b)o die minimaal een schooljaar en maximaal twee jaar geldig zijn.

Na de periode op de s(b)o-school gaat de leerling terug naar een basisschool, mits dit past bij de onderwijsbehoeften van de leerling. Vragen de onderwijsbehoeften van de leerling om een langere plaatsing op de s(b)o-school, dan wordt de toelaatbaarheidsverklaring verlengd.

Om het werken met toelaatbaarheidsverklaringen voor bepaalde tijd tot een succes te maken hebben we handelingsafspraken gemaakt en aandachtspunten geformuleerd voor de verschillende perioden rond de s(b)o-plaatsing.

Hieronder staan deze handelingsafspraken/aandachtspunten per periode vermeld.

A. Op de basisschool, (lang) voordat een s(b)o-plaatsing aan de orde is

0. Iedere directeur draagt er zorg voor dat
  - alle teamleden op de hoogte zijn van het werken met toelaatbaarheidsverklaringen voor bepaalde tijd: kinderen gaan in de regel voor een afgebakende periode naar een s(b)o-school en worden daarna in principe terug geplaatst op een basisschool.
  - Alle teamleden zich in de communicatie met ouders een ambassadeur tonen van dit beleid.
1. Wanneer in gesprekken met ouders de mogelijkheid van een plaatsing binnen het speciaal (basis) onderwijs aan de orde komt, informeert de school de ouders over de beperkte geldigheidsduur van een toelaatbaarheidsverklaring:
  - de toewijzingscommissie beslist over de geldigheidsduur van een toelaatbaarheidsverklaring (tenminste een volledig schooljaar, maximaal twee jaar)
  - een leerling blijft niet langer binnen het speciaal (basis) onderwijs dan nodig is voor de leerling
  - bij de beslissing over terugplaatsing naar het regulier onderwijs zijn de onderwijsbehoeften van de leerling leidend

B. Rond het aanvragen van een plaatsing

2. Op het ouderformulier, dat ouders invullen wanneer een aanvraag wordt ingediend bij de Toewijzingscommissie, staat vermeld dat het samenwerkingsverband werkt met toelaatbaarheidsverklaringen voor bepaalde tijd.
3. Op de toelaatbaarheidsverklaring staat de geldigheidsduur duidelijk vermeld. Ouders ontvangen een afschrift.
4. De school voegt bij de aanvraag voor een toelaatbaarheidsverklaring een actueel ontwikkelingsperspectief. Daarin staan onder meer vermeld:
  - een overzicht van stimulerende en belemmerende factoren voor de ontwikkeling
  - een overzicht van de onderwijsbehoeftenIn het onderwijskundig rapport beantwoordt de school onder meer de volgende vragen:
  - a. Wat moet de leerling leren om teruggeplaatst te kunnen worden naar het reguliere basisonderwijs?
  - b. Wat moet er op de reguliere basisschool veranderen voor een succesvolle terugplaatsing?
  - c. Wat kunnen ouders doen om de terugplaatsing tot een succes te maken en welke ondersteuning hebben zij hier eventueel bij nodig?

Deze informatie én eventuele adviezen van de Toewijzingscommissie zijn voor de ontvangende s(b)o-school bouwstenen bij het opstellen van een ontwikkelingsperspectief.

C. Bij de start van de plaatsing

5. In de eerste contacten met de ouders stelt de s(b)o-school de geldigheidsduur van de toelaatbaarheidsverklaring aan de orde en informeert de school de ouders over de wijze waarop de school vorm geeft aan het terugplaatsingsprincipe (zie *Tijdens de plaatsing*)
NB: Dit is ook aan de orde wanneer een kind rechtstreeks vanuit de voorschoolse periode instroomt in een s(b)o-school.
6. De basisschool van herkomst maakt samen met de ouders (en de s(b)o-school) afspraken over de wijze waarop de leerling tijdens de plaatsing betrokken blijft bij de basisschool. Doel: de leerling houdt het gevoel 'ik hoor erbij'. Hoe dit gebeurt kan bij ieder kind anders zijn: passend bij wat er nodig en wenselijk is voor de leerling.

D. Tijdens de plaatsing

7. Wanneer de leerling ongeveer een maand op de s(b)o-school zit hebben de ib'er van de school van herkomst en de ib'er van de s(b)o-school een overleg. Dan
  - wordt het concept-ontwikkelingsperspectief besproken. Doel: gebruik maken van de ervaringskennis van de basisschool.
  - maken beide ib'ers afspraken hoe de basisschool gedurende de plaatsing bij de ontwikkeling van de leerling betrokken blijft.Van dit gesprek wordt een afsprakenlijstje gemaakt dat in het digitale dossier van de leerling bewaard wordt. De basisschool ontvangt een afschrift.
8. Het ontwikkelingsperspectief wordt halfjaarlijks besproken binnen de s(b)o-school. De s(b)o-school informeert de basisschool over de voortgang. De basisschool ontvangt tenminste de evaluatiegegevens.
Indien gewenst wordt de basisschool uitgenodigd bij de bespreking.

9. De s(b)o-school bespreekt tenminste halfjaarlijks met de ouders de vorderingen van de leerling.
10. Wanneer de leerling niet afkomstig is van een school van het samenwerkingsverband, verzoekt de s(b)o-school de ouders - uiterlijk een jaar voor het aflopen van de toelaatbaarheidsverklaring - om een school aan te wijzen waar ze hun kind zouden willen aanmelden na het verstrijken van de toelaatbaarheidsverklaring.
Met de ib'er van deze school voert de ib'er van de s(b)o-school vervolgens de voortgangsgesprekken en deze school wordt betrokken bij de beslissing rond terugplaatsen.

E. Beslissen over terugplaatsen

11. Negen maanden voor het aflopen van een toelaatbaarheidsverklaring ontvangt de s(b)o-school hiervan een melding vanuit het samenwerkingsverband.
12. Uiterlijk een half jaar voor het aflopen van de toelaatbaarheidsverklaring wordt bezien of terugplaatsing naar een reguliere setting een optie is.
Hierbij zijn ouders en basisschool (of een andere vertegenwoordiger van het betreffende schoolbestuur) aanwezig.
Dit gebeurt bij voorkeur tijdens een reguliere bespreking met de ouders.
13. Indien terugplaatsing kansrijk lijkt, wordt een terugplaatsingstraject gestart.
Dit gebeurt alleen wanneer de inschatting is dat het kind gedurende de rest van de basisschoolperiode voldoende zal hebben aan de ondersteuning die de basisschool kan bieden.
De so-/sbo-school meldt de TC dat een terugplaatsingstraject gestart wordt. Dit gebeurt meteen na de bespreking met ouders en school van herkomst.

Indien terugplaatsing niet verstandig wordt geacht, wordt een verzoek tot verlenging van de toelaatbaarheidsverklaring ingediend bij de Toewijzingscommissie. Hiervoor zijn nodig:

- een volledig ingevuld formulier 'Aanvraag verlenging TLV' gebruikt. Op dit formulier verwoordt de s(b)o-school beknopt de motivatie voor de verlengingsaanvraag.
- een door de ouders ondertekend ouderinstemmingsformulier waarmee ze verklaren in te stemmen met de verlengingsaanvraag
- een actueel ontwikkelingsperspectief

Dit verzoek wordt zo kort mogelijk na de bespreking met school en ouders (en uiterlijk 5 maanden voor het aflopen van de toelaatbaarheidsverklaring) ingediend bij de Toewijzingscommissie.

Uiterlijk vier maanden voorafgaand aan het aflopen van de toelaatbaarheidsverklaring beslist de Toewijzingscommissie over verlenging.

F. Terugplaatsingstraject

14. De Toewijzingscommissie wordt door de s(b)o-school op de hoogte gebracht dat een terugplaatsingstraject gestart wordt. Dit gebeurt direct na de bespreking met school en ouders.
Een melding volstaat; het is niet nodig de beslissing om een terugplaatsingstraject te starten nader toe te lichten.
15. Samen met de ouders maakt de s(b)o-school concrete afspraken over het terugplaatsingstraject.

S(b)o-school, basisschool en ouders trekken gedurende het terugplaatsingstraject gezamenlijk op.

16. Wanneer besloten is dat de leerling niet terug gaat naar de basisschool van herkomst, dient een andere basisschool gezocht te worden. De ouders worden hierbij ondersteund vanuit het samenwerkingsverband / schoolbestuur van herkomst.
(Het is niet de verantwoordelijkheid van de s(b)o-school om een basisschool te zoeken met de ouders.)
17. Een terugplaatsingstraject is een kwestie van maatwerk. Per casus worden passende afspraken over het traject gemaakt. Het terugplaatsingstraject bevat in ieder geval de volgende ingrediënten:
  - De ouders bepalen naar welke basisschool de leerling uitstroomt (onder de voorwaarde dat de basisschool akkoord is).
  - De leerling wordt nauw betrokken bij alle stappen.
  - Er wordt gewerkt met een gewenningsperiode waarbij de leerling een steeds groter deel van de week meedraait op de basisschool.
  - De basisschool wordt tijdens de gewenningsperiode ondersteund door de s(b)o-school.
  - De basisschool stemt haar onderwijsaanbod af op het ontwikkelingsperspectief van de leerling
18. Uiterlijk zes weken voor afloop van de toelaatbaarheidsverklaring wordt besloten over een definitieve terugplaatsing. Deze beslissing vindt plaats op basis van de ervaringen die zijn opgedaan tijdens het terugplaatsingstraject. S(b)o-school, basisschool en ouders nemen deze beslissing zoveel mogelijk in gezamenlijkheid. Wanneer besloten wordt het terugplaatsingstraject stop te zetten wordt door de s(b)o-school bij de Toewijzingscommissie uiterlijk een maand voor het aflopen van de TLV een verlengingsaanvraag ingediend. Die gaat vergezeld van
  - een ingevuld formulier Aanvraag verlenging toelaatbaarheidsverklaring; hierop beschrijft de s(b)o-school onder meer het verloop van het terugplaatsingstraject
  - een door de ouders ondertekend ouderinstemmingsformulier
  - een actueel ontwikkelingsperspectief

G. Na de plaatsing

19. Wanneer de leerling definitief op de basisschool geplaatst wordt, wordt de leerling uitgeschreven op de s(b)o-school en ingeschreven op de basisschool.
20. De basisschool wordt de eerste periode ondersteund door de s(b)o-school. Over hoe dit plaats gaat vinden worden concrete afspraken gemaakt tussen s(b)o-school en basisschool.

Routing bij ernstige zorgen rond leerlingen in de basisschoolleeftijd (juni 2017)

Aan iedere basisschool is een Ondersteuningsteam verbonden, bestaande uit de intern begeleider van de school en een vaste jeugdverpleegkundige van de GGD. Met toestemming van de ouders en vaak in aanwezigheid van de ouders worden binnen dit team zorgen rond een leerling besproken. Hierbij gaat het met name om zorgen rond gedrag, welbevinden en ontwikkelkansen van de leerling en vaak is er sprake van belemmerende factoren in de thuis-/opvoedingssituatie. Vanuit het ondersteuningsteam worden vervolgstappen gezet en indien nodig wordt daarbij Doen! betrokken. In de meeste gevallen komt zo een ondersteuningstraject voor kind en/of ouders/gezin op gang. In sommige gevallen lukt dit niet of ontstaan er naderhand ernstige zorgen over de voortgang van het traject en/of de ontstane situatie rond de leerling. Ook kan een situatie dusdanig complex zijn dat er direct opgeschaald moet worden.

Voor de basisschool, de jeugdverpleegkundige of de medewerker van Doen! is er dan de mogelijkheid om - met toestemming van de ouders - de situatie voor te leggen aan het Specialistenspreekuur basisonderwijs. Het Specialistenspreekuur basisonderwijs kan besluiten tot een Ronde tafel.

NB: Ook het speciaal onderwijs kan gebruik maken van het Specialistenspreekuur basisonderwijs.

Ronde tafel

- Wanneer we in de rest van deze tekst spreken over een Ronde tafel doelen we op een gesprek waarbij tenminste aanwezig zijn: de ouders, de betrokken medewerker Doen, de JGZ-verpleegkundige van de school, de medewerker jeugdhulp/GGZ die direct betrokken is bij kind/gezin, vertegenwoordiger(s) van de school.
- Betrokkenen vanuit Doen, andere zorgpartners en onderwijs zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het verloop van een Ronde tafel.
- Een Ronde tafel wordt altijd inhoudelijk voorbereid.
- Indien aan de orde zorgen uitgenodigden ervoor dat de andere gesprekspartners vooraf de benodigde informatie ontvangen.
- Ronde tafels duren niet langer dan drie kwartier.
- Ronde tafels vinden plaats in het CJG-gebouw.
- We gaan werken met een format voor de Ronde tafel dat dient als agenda én als afsprakenlijst (zie pagina 3)
  - De casusregisseur is verantwoordelijk voor het vullen en verspreiden van het format onder de deelnemers aan de Ronde tafel.
  - De casusregisseur.
  - Het format dat vooraf verspreid wordt is tot en met het blok 'Agenda' gevuld.
  - Wanneer uitgenodigden aanvullende bespreekpunten hebben, mailen ze die naar de casusregisseur.
  - De casusregisseur verwerkt die in de definitieve versie en mailt die rond.
- De casusregisseur zit de Ronde tafel voor (tenzij anders afgesproken).
- Alle betrokkenen zorgen ervoor dat ze tijdens een Ronde tafel relevante informatie paraat hebben.
- De voorzitter bewaakt dat de bijeenkomst wordt afgesloten met een wie-wat-wanneer-lijstje.
- De casusregie wordt in principe uitgevoerd door een Doen-medewerker. In voorkomende gevallen kan hiervan afgeweken worden. De casusregie ligt nooit bij het onderwijs.

- Onderwijs zorgt voor verslaglegging in de vorm van een afsprakenlijst. Alle betrokkenen ontvangen deze afsprakenlijst.
- De casusregisseur monitort het nakomen van de afspraken en spreekt betrokkenen zo nodig aan op het uitvoeren van afgesproken afspraken en acties.

Ronde tafel

Algemene info	
Naam kind	
Geboortedatum	
School	
Datum bespreking	
Aanwezig	
Afwezig m.k.	
Voorzitter	
Samenvatting door	

Agenda	
Doel Ronde tafel	
Bespreekpunten	
1.	
2.	
3.	
4.	

Vervolg			
Afspraken			
1.			
2.			
3.			
4.			
Acties	Door wie	Wanneer	Terugkoppeling
1.			
2.			
3.			
4.			

Casusregisseur	

Bijlagen

Prestaties

Wanneer een leerling is gesignaleerd voor een eventuele doublure worden er analyses gemaakt van de prestaties van de leerling op de volgende vakken:

	Methode gebonden				Cito toetsen			
Vak:	Onvoldoende	Zwak	Voldoende	Goed	Vaardigheids score	Niveau	DI	Dle
Lezen DMT								
Lezen: AVI								
Begrijpend lezen								
Taal								
Spelling								
Rekenen								
Aardrijkskunde								
Geschiedenis								

Conclusie:

Schoolkenmerken

Het onderwijssysteem

Op de Keerkring werken wij met homogene en heterogene groepen. De leerlingen per klas (leeftijd) worden geacht om min of meer over dezelfde vaardigheden te beschikken en dezelfde leerstof binnen dezelfde periode te beheersen. Omdat leeftijd van leerlingen niet zoveel zegt over hun feitelijke vaardigheden kunnen er binnen een klas grote verschillen ontstaan. Binnen de school wordt gebruik gemaakt van convergente differentiatie. Convergente differentiatie betekent dat leerlingen van eenzelfde leerjaar min of meer dezelfde doelstellingen moeten bereiken aan het eind van een periode of schooljaar.

Groepssamenstelling

De manier waarop groepen zijn samengesteld kan ook van invloed zijn op het wel of niet doubleren van een leerling. Komt de leerling door het doubleren in een combinatieklas waarin al veel zorgleerlingen zitten kan het een overweging zijn om de leerling niet te laten doubleren.. Ook wanneer de gedoubleerde leerling qua sekse de groep ontregeld, kan dat een afweging zijn om niet over te gaan tot een doublure.

Groepsgrootte

De mate van groepsgrootte kan van invloed zijn op het wel of niet laten doubleren van een leerling. Wanneer de leerling door een doublure in een klas komt waarin al meer dan 30 leerlingen zitten kan dat en overweging zijn om de leerling niet te laten doubleren.

Mate waarin extra hulp geboden kan worden

Op de school wordt gewerkt met groepsplannen. Dat betekent dat er voor de vakken lezen, spelling en rekenen met drie niveaus wordt gewerkt binnen een groep. Wanneer een leerling doubleert moet er gekeken worden of de leerling met zijn plan van aanpak tot zijn recht komt binnen de groep. Wanneer de leerkracht niet in staat is door bijvoorbeeld veel zorgleerlingen binnen de groep om de gedoubleerde leerling te begeleiden kan dat een afweging zijn om de leerling niet te laten doubleren.

De volgende vragen moeten worden gesteld bij een eventuele doublure:

- Komt de leerling door de doublure in een combinatiegroep en levert dat problemen op?	Ja	Nee
- Is de leerling die doubleert de zoveelste jongen/ meisje waardoor de samenstelling van de groep ontregeld wordt?	Ja	Nee
- Is het aantal leerlingen in de groep waarin de leerling doubleert niet te groot?	Ja	Nee
- Kan de leerkracht voldoen aan de onderwijsbehoefte van de gedoubleerde leerling?	Ja	Nee

Conclusie:

Eindconclusie

Na alle drie hoofdstukken van het protocol doorlopen te hebben kan de uiteindelijke beslissing om over te gaan tot een doublure genomen worden op grond van gedegen onderzoek en het meenemen van alle belangrijke criteria.

Orthotheek

Op school is een minimale orthotheek aanwezig. Aanschaf gaat in overleg met directie. Ook de leerkracht en de tutor- gespecialiseerde leerkracht kunnen materialen aanbevelen in het werken met kinderen met extra ondersteuningsbehoeften. In onderling overleg wordt dit besproken en eventueel aangeschaft.

In de orthotheek bevinden zich allerlei remediërende methodes en zorgverbredingsmaterialen voor

de kinderen die meer moeite hebben dan gemiddeld om de lesstof tot zich te nemen en materialen voor de kinderen die meer uitdaging en verrijking nodig hebben. Ook zijn er materialen die de sociaal- emotionele ontwikkeling bevorderen.

Op onze school zijn de volgende materialen in de verschillende categorieën aanwezig

Sociaal emotionele problemen:

- Sociaal gedrag elke dag

ASS

- Timetimer
- Boek sociaal gedrag

ADHD

Dyslexie

Dyscalculie

Motorische problemen:

- Schrijven moet je doen

Werkhoudings problemen

Toetsmaterialen

- CITO DMT AVI
- CITO Taal voor kleuters enz.
- Cito voor spec. Lln.

Meerpresterend/hoogbegaafd

- Levelbox 1 ,2,3,4,5,6,7
- Levelspel voor groep 1 en 2
- Topklassers

Auditief-communicatieve beperkingen

Visuele beperkingen

Lichamelijk-motorische beperkingen

Nieuwkomers

Op de Keerkring werkt een ib-er die werkzaam is op twee scholen. De boeken van de verschillende scholen kunnen onderling geleend worden. De Ib-er kan ook altijd een beroep doen op collega-ib-er door na te vragen of er op een andere school binnen AVES de materialen die men zoekt aanwezig zijn.

Ook kan men gebruik maken van de bibliotheek voor alle medewerkers in het AVES-kantoor.

Op de website <http://www.aves.nl/medewerkers/bibliotheek> staat welke boeken aanwezig zijn.

